తెలుగు వాణి

శ్రీ పార్థివ నామ సంవత్సరాది ప్రత్యేక సంచిక

సంపాదకుడు
రామ్ డొక్కా

ముఖచిత్రం – *మూర్తి మంథా*
ఇతర చిత్రాలు – *భవాని వేదుల, నేహా ఆత్యం*
ముగ్గులు – *రమ్య బలిజేపల్లి*
సేకరణ– *రాయుడు వృద్ధుల, పద్మజ మదీన*
కూర్పు–*రామ్*

ఏప్రిల్, 2005 **Vol.15 No.1**

ఆస్టిన్ తెలుగు సాంస్కృతిక సంఘం

Be a proud member of TCA, participate in its activities and encourage others to join TCA !!

ఆస్టిన్ తెలుగు సాంస్కృతిక సంఘం – 2005 కార్యవర్గం

-

అధ్యక్షుడు
చారి తమిరిస

కార్యదర్శి
నళిని రావు

కోశాధికారి
రవి పోతుకూచి

కార్యవర్గం
పద్మజ మేదీన
నందిని చింతల
ఉమారాణి పింగళి
రాయుడు వృద్ధుల
కృష్ణ కానుకుర్తి
రామ్ డొక్కా

తెలుగుబడి నిర్వహణ
సత్యం మందపాటి

మెంబర్ డేటాబేస్
విక్రాంత్ రుత్తల

తెలుగువాణి సంపాదకుడు
రామ్ డొక్కా

TELUGU CULTURAL ASSOCIATION
P.O. Box #142241
Austin, TX 78714-2241

e-mail: teluguvani@austintelugu.org
Online: http://www.austintelugu.org

మన(సు)లో మాట..

-

అటు కాల గమనంలో మరో సంవత్సరం దొర్లిపోయింది, గతాన్ని ఒక జ్ఞాపకంగా మిగిల్చి వెళ్ళిపోయింది. ఇటు నూతనోత్సాహంతో క్రొత్త సంవత్సరం అడుగిడుతోంది, నవ చైతన్యానికి నాందీ వాచకం పలుకుతోంది. ఎవరో కవి చెప్పినట్లు, మనకున్నవి గతము, భవిష్యత్తు, ఈ రెండే. ఎందుకంటే వర్తమానం, ఊహల భవిష్యత్తు దిగి, తన పెట్టె సర్దుకొనేలోపలే గతించి, గతమై కూర్చుంటుంది. ఈ భూత భవిష్యత్సంధ్యల మధ్యన ఊగిసలాడే మానవ జీవితం లిప్త పాటు, అంతలోనే ఈ అంతరంగానికెందుకో ఆలోచనల తత్తరపాటు?

ఈ ఆలోచనలు అజరామరం కావాలంటే ఏం చేయాలి? అని అప్పుడప్పుడు, మనమందరమూ కొద్దో గొప్పో ఆలోచిస్తూనే ఉంటాము. వాటికి ఆచరణ రూపమివ్వడమే సబబని విజ్ఞులందరూ అంగీకరిస్తారు కానీ, క్షణకాలం నిలవని ఆలోచనలను ఆచరణలో పెట్టడమెలా? అది సామాన్యులకు సాధ్యమయే పనేనా? ఆచరణకు ముందుగా వాటికి అక్షరరూపమిచ్చే ప్రయత్నం చేయడం మేలని నా అభిప్రాయం. మస్తిష్కంలో అనునిత్యం కదను త్రొక్కే ఆలోచనాశ్వాలకి అక్షరాల కళ్ళేలు వేసి, సాహితీ వనాల వెంబడి పరుగెత్తింప జేస్తే మనం చేరగలిగే ఆత్మసంతృప్తి గమ్యాలు, పదిమందికీ పంచ గలిగే విజ్ఞాన వికాస పుష్పాలు అనంతం.

ఆ ఉద్దేశ్యంతోనే, ఈ పార్థివ నామ సంవత్సరాది సందర్భంగా, మన మంచి కబుర్లతో, తెలుగు వాణి ప్రత్యేక సంచికను ప్రచురించాలని సంకల్పించినదే తడవుగా, ఎందరో ఔత్సాహిక రచయితలూ, రచయిత్రులూ తమ తమ ఆలోచనామృతాన్ని పదిమందితో పంచుకోవడానికి ముందుకొచ్చారు. వారంతా భావపుష్టిని ప్రసాదిస్తే, మరెందరో సహృదయులైన ప్రకటన కర్తలు కావలసిన అర్థ పరిపుష్టిని కలిగించారు. వారందరి కృషి ఫలితమే నేడు మీ చేతుల్లో ఉన్న ఈ ప్రత్యేక సంచిక. దీనిని మీకు నచ్చిన సంగతులతో, ఆలోచింప జేసే విషయాలతో తీర్చిదిద్దే ప్రయత్నం చేశాను.

ముందుగా "సాహితీ సరోజాలు" అనే భాగంలో, సాహితీ వనంలో విరిసిన మంచి పుష్పాలనేరి కోరి దండగా కూర్చడం జరిగింది. ఇక ప్రకటన కర్తలు మీతో పంచుకొన్నవీ, తెలుగు వాణి తరపున వారికి మేమందించేవీ "అభినందన మందారాలు". చివరగా, చలాకీ మాటల తూటాలతో, చురుకైన చమత్కారాలతో, వాడిగా, వేడిగా, సూటిగా, ఘాటుగా, గిలిగింతలు పెట్టి, చిలిపి ఊహలు తెప్పించి, నవ్వించి, కవ్వించే రచనలన్నిటినీ రాశులుగా పోసి, ఘుమ ఘుమల "సరదా జరదాలు"గా పేర్చి కిళ్ళీలు కట్టడం జరిగింది, సేవించి ఆనందించడం మీ వంతు.

మీరు ఒకసారి చదివితే, మీ చేత మళ్ళీ మళ్ళీ చదివింప జేసి తీరాలనే తాపత్రయమే నన్నీ సాహసానికి పురి కొల్పింది. ఇందులో ఎంత కృతకృత్యుడనయ్యానో చెప్పడానికి మీరే న్యాయ నిర్ణేతలు. మీరు ఇందలి విశేష రచనలన్నిటినీ చదివి ఆనందించి, మీ ఆలోచనలను కూడా అక్షర రూపంలో పెడతారని, వచ్చే తెలుగు వాణి సంచికల కోసం తప్పక సిద్ధం చేసి పంపుతారనీ ఆశిస్తున్నాను. *అందరికీ **శ్రీ పార్థివ నామ సంవత్సరాది** సందర్భంగా **శుభాకాంక్షలు** తెలియ జేస్తూ..*

మీ

రామ్ డొక్కా

Message from the 2005 TCA Chairperson

-

- Chary Tamirisa

Dear TCA Members,

The TCA Executive board joins me in wishing all TCA members and the community at large, a very happy *Ugadi*. The Telugu *Ugadi* or New Year was on April 9th, 2005 and the name of this year is *Sri Paarthiva*.

I wish to thank you for electing the current TCA Executive board members. It is indeed a privilege to be part of the TCA Executive board.

With your active support and participation, we plan to organize a variety of cultural programs and community services. We would like to continue to support visiting artists from India by helping with their presentations in Austin. We would like to create more opportunities for participation from our youth and young adults.

We plan to revitalize the *Swara Madhuri* (group songs) and the *Kala Pradarshini* (drama). We will invite other non-profit organizations to participate in our programs and work with other Indian Organizations (ICC, etc.) to enhance inter-community camaraderie.

These are ambitious goals. However, with your participation, we can make them a reality.

Again, thanks for giving us the opportunity to serve the Telugu Community of Austin.

Sincerely,

Chary Tamirisa

Chairperson

TCA 2005

లోపలి పేజీల్లో..

1. సాహితీ సరోజాలు

1) శ్రీ పార్థివ నామ సంవత్సరమునకు స్వాగతము -- 9
   - *సూర్య చింతామణి శాస్త్రి సవితాల*

2) ఉగాది శుభాశంసన -- 10
   - *శ్రీనివాసాచార్యులు మహేంద్రాడ*

3) మధుర గానం -- 11
   - *లక్ష్మి పుచ్చా*

4) ఉదయం -- 11
   - *రమణి విష్ణుభొట్ల*

5) వ్యవహారం -- 11
   - *శ్రీనాథ్ నాంపల్లి*

6) ఒక్క ప్రాణము, అంతే.. -- 12
   - *కృష్ణ మోహన రావు జెజ్జాల*

7) గానకళాప్రపూర్ణ ఘంటసాల -- 13
   - *రామప్రసాదరావు కేసానపల్లి*

8) తత్త్వమసి -- 15
   - *ఉదయ భాస్కర్ నందివాడ*

9) నా నుడి -- 20
   - *లత గొబ్బూరు*

10) పలివెల శ్రీ ఉమా కొప్పు లింగేశ్వర స్వామి క్షేత్ర గాథ -- 21
   - *లత గొబ్బూరు, పూర్ణ బలిజేపల్లి*

11) "పద్య" కవితా పితామహుడు – అన్నమయ్య -- 23
   - *రామ్ డొక్కా*

12) Comparitive Book Review – The diaries of Anne Frank and To Kill a Mockingbird
   - *Vamsi Vishnubhotla* -- 28

13) India as a Literary Area - Unsolved Problems in Literary Trends -- 29
   - *Radha Krishna Budaraju, J of Institute of Asian Studies*

లోపలి పేజీల్లో..

2. అభినందన మందారాలు

Taj Grocers
Swagat
Sarovar
Lexus
Paul Bordovski
Amelia Lopez
Art Novaro
Jay Gohill
Madras Pavilion
Gandhi Bazaar
Non Profit AHTCC
Frank Lam Associates
Dr. Sridhar Reddy
David Armbrust
Minerva
Non Profit AID
Dr. Lakireddy
Digi Optix
Non Profit Vibha
All State
Inforide
Sulekha
Vinod Reddy
Dr. Sam Narra
Non Profit Saheli
Brown McCarroll
Sky Pass

3. సరదా జరదాలు

-

14) మన మల్లిక్‌తో మాటా మంతీ - మాట-ఫణి, మంతి-బాల ఇందుర్తి -- 32
- *శ్రీనివాస ఫణికుమార్ డొక్కా*

15) ది స్టోరీ -- 36
- *ఇర్షాద్ జేమ్స్*

16) బై బై తారణా! -- 37
- *వీరభద్ర శాస్త్రి కాలనాథభట్ట*

17) ఆవకాయోపాఖ్యానం -- 38
- *శ్రీనివాస ఫణికుమార్ డొక్కా*

18) విద్యార్థి -- 39
- *నేహ అత్యం*

19) *ఉగాది - అమెరి"కందాలు"* -- 40
- *రామ్ డొక్కా*

20) టు-లెట్ -- 42
- *శ్యామ్ సోమయాజుల*

21) పార్థివ ఉగాది దక్షిణ మారుతాలు -- 46
- *అందుకూరి శాస్త్రి*

22) బుచ్చిగాడు -- 47
- *హరి మద్దూరి*

23) చలో ఇండియా - స్నేహితుల అనుభవాలు, అభిప్రాయాలు -- 48
- *రామ్ డొక్కా*

24) తెలుగు పుస్తకాల ఉద్యానవనం -- 52
- **AVKF BookLink**

25) ముగ్గులు -- 53
- *రమ్య బలిజేపల్లి*

26) నీలోకి నువ్వు
- *సత్యం మందపాటి*

27) అవరోహణం - ఆరోహణం
- *సత్యం మందపాటి*

28) 9/11
- *రాయుడు వృద్ధుల*

29) అత్త గా(వా)రి సొమ్ము
- *వేంకటేశ్వర రావు వేమూరి*

30) ప్రవాసాంధ్ర సాంస్కృతిక రంగంలో సంచలనం - సిలికానాంధ్ర
- *కిరణ్ ప్రభ*

సాహితీ సరోజాలు

శ్రీ పార్థివ నామ సంవత్సరమునకు స్వాగతము

-

- సూర్య చింతామణి శాస్త్రి సవితాల

సీ. శ్రీ పద్మనాభుని లీలా వినోదమే
చతురాననుని జన్మ, జలములందు
భూ వృక్ష, మృగ పక్షి, భూధరాది చరాచ
రముల సృష్టి యొనర్చె బ్రహ్మ, యపుడు
విశ్వాంతరాళాన వివిధ గ్రహములను
తారకానివహాల తనర జేసె,
భూభువన నివాస బుద్ధ జీవులన్నియు
పరిసరముల మార్పు పరిగణించి

తే.గీ. పగలు రేల భేదము ఋతు భ్రమణమెరిగి
చెట్లు చిగురించి పూర్వపు చెలువ మంద
కనుగొని నవ వసంత యుగాది యనిరి
కాలగతిలోన మారి ఉగాది యయ్యె..

సీ. వేధించు చలి తగ్గ, వేడి నిమ్మనుచు, ఎ
వరు కోర సూర్యుడు చురుకు చూపె?
తరువులు మోడులై తాపసుల పగిది
నిలచి యడుగకయె ఫలములిచ్చె?
సుమ సుగంధములు కుసుమ మకరందమ్ము
లెవరడుగ తరువులిచ్చె? కనగ
కొమ్మల దాగిన కోకిలొక్కటియైన
తనుపు వారి తెలియ తరము కాదు

తే. గీ. అడుగకయె వలసినవెల్ల అమరి యుండ
ఋతువులావృతులై తొలి ఋతువు కనగ
సంపదలు సుఖాలు కలుగు సమయ మనుచు
ఆమని తొలి దినము వత్సరాది యనిరి

ఉ. నూతన వత్సరమ్మనుచు నూతన
వాంఛలనంతమై, నిజ
స్వాంతమునాక్రమించుకొనగ శాంతము
కోల్పడి నింద జేయగన్
పాతక మంచు తెల్పుదురు పావన
భూప్రవక్తకుల్ కడున్
చింతన సల్పి చిత్తమును చింతకు దూరము
సేయ మేలగున్.

కం. గతకాలపు మానవ జీ
వితపు నొడిదుడుకుల నారు విధములతెలుపన్
గతమును షడ్రుచులుగ దెలు
ప, తెలుగు వారికి ఉగాది పచ్చడియయ్యెన్.

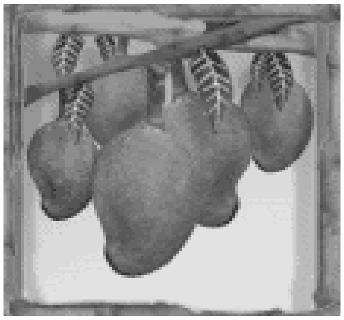

తే.గీ. సకల విధముల సంపదలను శాంతి నిచ్చి
తారణ వెడలె కడు తనియ జేసి
నూతన పార్థివ నామ సంవత్సరమ్ము
వచ్చె, జనులు సిరుల వరల గలరు..

ఉగాది శుభాశంసన

-

- శ్రీనివాసాచార్యులు మహేంద్రాడ
అర్చకులు, ఆస్టిన్ హిందూ మందిరం

నవ యుగానికి ఆరంభమే ఉగాది
నవ తరానికి ప్రతీకయే ఉగాది
చేదు తీపి పులుపుల మిళితమే ఉగాది
చరిత్రకు మార్పులు తెచ్చేది ఉగాది

క్రొంగొప్ప ఊహల, ఊసుల పల్లకియే ఉగాది
నూతన జీవనయానానికి నావయే ఉగాది
భవిష్యద్జీవన సౌధానికి పునాదియే ఉగాది
నూతన ఆశలు చిగురింపజేసే ఉషస్సే ఉగాది

ఈ ఉగాది,
నవతకు నాంది కావాలి,
శాంతి కుసుమాలు విరజల్లాలి,
విశ్వమానవ సౌభ్రాతృత్వాన్ని పెంపొందించాలి..

అని,
నా అంతరంగంలో కాంక్షిస్తూ
ఆ సర్వేశ్వరుడు, ఈ సంవత్సరమంతా,
అందరికీ సకలైశ్వర్యాలూ, సర్వ శుభాలూ,
కలుగజేయాలని కోరుకొంటూ,

శ్రీ పార్థివ నామ సంవత్సరాదికిదే
నా (సు) స్వాగత కుసుమాంజలి..

మధుర గానం

\- *లక్ష్మి పుచ్చా*

మధుర గానామృతము మలయమారుతమై
మదినూయలూగించి హాయిరగిలించు
మారుమూలల మ్రగ్గిన భావముల వెలిదెచ్చి
భాషలేని యూహల నుఱ్ఱూతలూగించు

పండితుల, పామరుల, పసిపాపలనె గాక
విషసర్ప వన్య వాసితుల గూడ
పరవశింప జేసి వాని స్వగుణములనెల్ల
మరపించి యలరించు ప్రతిభగలది

మర్మమెరుగని తీయనిపల్లెపదముల విన్న
మనసుతేలికై స్వేచ్ఛా వాయువులనేలు
భావగర్భితములగు భక్తి కీర్తనలు విన్న
మది నిర్మలమై మాలిన్యమెల్ల తొలగు

విరియ బూచినట్టి భావామృత గానము
విశ్వమెల్ల వ్యాపించి దిశలజొచ్చి
తన్మయత్వములోన తనువునే మరపించి
తాదాత్మ్యము కల్గించు శక్తి కలది

మృదు మధురగానము చెవిసోకి నంతనె
పరవశింప జేసి యునికినే మరపించు
అట్టి తీయని కంఠము తమదైన వారెల్ల
గాన కళాదేవికే గారాబు బిడ్డలు

ఉదయం

\- *రమణి విష్ణుభొట్ల*

అరుదెంచె సూరీడు దివియంత తానై
మురిసింది ఈ పుడమి మగతగా చూస్తూ

నునుసిగ్గు దొంతరల తెలిమంచు చాటుగా
సుమబాల తొలిసారి లోకాల్ని చూడ
ఆ లేత చెక్కిళ్ళ తుహినాంబు కళికలో
తనవాడి కిరణాలు హరివిల్లుగా అమర

నీలాల రేవులో నడిలోతు నీళ్ళలో
వెంట తెచ్చిన బిందె తళతళా మెరియ
వంటినంటిన చీర వయ్యారమొలికించ
వనిత సొంపుల మేను బంగారమై అరయ

గృహసీమ తనపాలి స్వర్గమ్ము కాగ
మదిలోని సంతృప్తి మోమంత ప్రాక
భగవంతు ధ్యానించు ఇల్లాలి నుదుట
తన ఉదయ కిరణాలు సౌభాగ్యమై అరయ

వ్యవహారం

\- *శ్రీనాథ్ నాంపల్లి*

తను చేసిన మట్టి బొమ్మకి
మహిమ కలదని
మనిషి చేసెను నమస్కారం

బ్రహ్మ చేసిన సాటి మనిషికి
స్వార్థం వదలక
తలచి చేయడు సహకారం

ఇదెక్కడి లోక వ్యవహారం??

ఒక్క ప్రాణము, అంతే. .

– *కృష్ణ మోహన రావు జెజ్జాల*

హాయిగా విహంగములా
విహాయస వీథిలో
విమానాలలో తేలుతూ
మొట్టమొదట విహరించింది
ఎవ్వరో కాదు– మేమే

విమానాలనుండి
వేలాది మారణాస్త్రాలను
నగరాలపై నాగరికులపై
ప్రయోగించింది ఎవరో

అహోరాత్రాలు పరిశ్రమించి
అణువులోని రహస్యాలను
అవలీలగా పరిశీలించి
శాంతి కొరకు అణువులు
అని చాటింది– మేమే

రెండు మహానగరాలపై
అగ్ని వర్షాలను కురిపించి
క్షణములో స్మశానాన్ని
సృష్టించింది ఎవరో

స్వాతంత్ర్యము కొరకు
జీవితాన్ని జీవాన్ని
పరిత్యజించుటకు
తడబడక నిలిచిన
త్యాగమూర్తులము మేమే

స్వాతంత్ర్యము పేర
భీబత్సాన్ని భయానకాన్ని
నాట్యమాడించిన
శౌర్యవంతులు ఎవరో

వాయువేగ మనోవేగాలతో
నడయాడే యంత్రాలను
నౌకలను జలాంతర్గాములను
నిర్మించి ముందడుగు పెట్టింది
మరెవ్వరో కాదు– మేమే

వ్యోమాన్ని కలుషితము చేసి
సాగరాలను నిర్జీవము చేసి
వాతావరణంలో మార్పు తెప్పించిన
వైజ్ఞానికులు ఎవరో

ఒక వ్యక్తి ప్రాణముకొరకు
పుట్టబోయే పసిపాప కొరకు
ఎంత కష్టాలైనా సరే
ఎదుర్కొనే పట్టుదల గలవారు
వేరెవ్వరోకాదు– మేమే

పుట్టిన పసివాళ్ళను
మందు కొనలేని రోగులను
పాలకొరకు పరితపించే తల్లులను
పట్టించుకోనిది ఎవరో

ప్రగతికి వారసులం
ఔన్నత్యానికి నిర్మాతలం
ఆనందానికి నాందివాక్కులం
ఆర్థికసంపదకు అర్థం ఎవ్వరో కాదు– మేమే

యుద్ధానికి ఉత్సాహవంతులు
పతనానికి బానిసలు
వేదనకు గీతికలు
దరిద్రనారాయణులు ఎవరో

మాకు కావలసింది
వంద ప్రాణాలు కావు
వేల ప్రాణాలు కావు
లక్ష ప్రాణాలు కావు
ఒక్క ప్రాణము, అంతే. .

గానకళాప్రపూర్ణ ఘంటసాల

(1922-1974)

- రామప్రసాదరావు కేసానపల్లి

"శుక్లాంబరధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజం" అంటూ శృతిపేయంగా హంసధ్వని రాగంలో హాయిగా, తీయగా సాగే గజాననుని ధ్యాన శ్లోకం విన్నా, కామవర్ధిని రాగంలో, కమ్మగా వీనులవిందుగా, పసందుగా ప్రతిధ్వనించే "పార్థాయ ప్రతిబోధితాం, భగవతా నారాయణేన స్వయం" అనే గీత ఉపోద్ఘాత ధ్యాన శ్లోకం ఆలకించినా, సంగీత ప్రియుల మనోగతంలో తళుక్కున మెదిలేది, కదిలేది, దివంగత దివ్య భవ్య ఘంటసాల వేంకటేశ్వరరావు గురువర్యుల రూపం, ఆయనకు సంబంధించిన సంగీత భరిత తీపి జ్ఞాపకాలు.

ఆ అమరగాయకుని తలచుకొంటేనే చాలు, శరీరమాపాదమస్తకం పులకించి ఆ మహాగాయకునికి నీరాజనాలు సమర్పించాలనిపిస్తుంది. ఆ సుమధుర గాయకుని గురించి నాకు తెలిసిన కొన్ని ముఖ్యమైన విశేషాలు, విషయాలు వివరించి నా ఆనందం మీతో పంచుకోవడానికి ప్రయత్నిస్తున్నాను.

నా జన్మ సుకృతమేమోగాని, నేను పుట్టిన విజయనగరంలోనే ఘంటసాల గారు మహారాజా సంగీత కళాశాలలో సంగీతాధ్యయనం చేయటం, ఇక్కడే తొలుదొల్త సంగీత కచేరీలు చేసి, శాస్త్రీయ సంగీత కళాకారునిగా గుర్తింపు పొందడం సంభవించేయి. ఒక మహాగాయకుని తీర్చిదిద్ది, సంగీత ప్రపంచానికి, యావదాంధ్రజాతికి సంతసం చేకూర్చిన ఘనత, మాననీయత విజయనగరానికి దక్కింది. ఘంటసాల గారు సాయం సమయంలో ఏకాంతంగా కొండలమీద కూర్చొని సంగీత సాధన చేసినట్టి "బాబా మెట్లు" అనే ప్రాంతంలో, వారిని స్మరించుకొంటూ, నా విద్యార్థి దశలో, నేను, నా స్నేహితులు కొందరు వారు గానం చేసిన పాటలు, పద్యాలు పాడుకొని తన్మయులయ్యే వాళ్ళం. ఆ మధురస్మృతులు అప్పటికీ, ఇప్పటికీ, ఎప్పటికీ మరువలేనివి, మరపురానివి.

ఘంటసాల గారి జీవితం యావత్తూ సంగీతభరితం. చౌటపల్లి అనే కుగ్రామంలో డిసెంబరు 4, 1922 లో జన్మించిన ఈ బాలగంధర్వుడు తదుపరికాలంలో నేపథ్య గాయకునిగా, సంగీత ప్రయోక్తగా, తెలుగు సినిమా రంగాన్ని శాసించి, సినీ సంగీతాన్ని సుసంపన్నం చేసి, విలక్షణమైన సంగీతబాణీలకు రూపకల్పన చేసి, తనదైన ప్రత్యేక సంగీతముద్రను వేశారు. వారికి పూర్వులైన ప్రముఖ సినీనటులు, గాయకులైన కపిలవాయి రామనాథ శాస్త్రి గారు, పారుపల్లి సుబ్బారావు గారు, రెండు చింతల సత్యనారాయణ గార్లు పాడి, అలనాడు ప్రశస్తి గాంచిన పాటలకు, పద్యాలకు భిన్నంగా, తనదైన శైలిలో పాటలు, పద్యాలనాలపించడం మొదలుపెట్టి క్రొత్త ఒరవడి సృష్టించేరు ఘంటసాల గారు. పద్య గద్యాలు చదివినా, పాట పాడినా, హృద్యంగా, హృదయానికి హత్తుకొనేలా ఆకట్టుకొనేలా ఆలపించడంలో ఈ అపూర్వ గాయకునికి ఆయనే సాటి, వేరొకరు లేరు పోటీ. అయితే, ఘంటసాల గారి తొలినాళ్ళ సంగీత జీవితం కష్టాలు, కడగండ్లలోనే గడిచింది. ఆయనకు 11 సంవత్సరముల వయసులో తండ్రి గారైన సూరయ్య గారు పరమపదించడం, సంసారం గడవడమే కష్టతరమవడం, మొట్టమొదటి సంగీత కచేరిలు అభాసుపాలవడం ఇతరానేకానేక అవమానాలకు గురికావడం సంభవించాయి. ఈ ప్రతికూల సంఘటనలతో ఘంటసాల వారిలో ప్రముఖ గాయకుడనవ్వాలన్న ఆకాంక్ష ఊపందుకొంది. తత్ఫలితంగా చేతి వ్రేలికున్న ఉంగరాన్ని విక్రయించి, 1937 వ సంవత్సరములో, సంగీత కళాశాలలో ప్రవేశించడానికి విజయనగరము పయనమయ్యేరు ఘంటసాల గారు. సంగీత కళాశాలలో ప్రవేశమైతే లభించింది కాని, ఆయనకు దినదినం పొట్టగడవడం ప్రశ్నార్థకమైంది. మధుకర వృత్తి చేసుకొంటూ, నిరంతర గాత్ర సాధన చేస్తూండేవారు. అప్పట్లో మహారాజా సంగీత కళాశాలలో అధ్యాపకులైన సాలూరు చినగురువుగా ప్రసిద్ధులైన పట్రాయిని సీతారామ శాస్త్రి గారి శీతల సంగీత సన్నిధికి చేరిన ఘంటసాల గారి

జీవితం ధన్యమై, క్రొత్త మలుపు తిరిగింది. –నాదోపాసకుడైన ఘంటసాల గారి గాత్ర సంపద, సంగీతాభ్యాసనా జిజ్ఞాస, గురుభక్తి, శాస్త్రి గారికి, తన శిష్యునిపై అవ్యాజానురాగాలను కలిగించాయి. శాస్త్రి గారు తనకు తెలిసిన సమస్త సంగీత ధర్మాలు, మర్మాలు తన ప్రియ శిష్యునికి బోధించి, సుశిక్షితుని గావించేరు. ఘంటసాల గారికి గురువు గారంటే పంచ ప్రాణాలు.

సంగీతాభ్యాసం పూర్తి చేసి, కళాశాలనుండి, సంగీత విద్వాన్‌పట్టా పొందిన పిదప, విజయ నగరానికి వీడ్కోలు పలికే తరుణాంలో, ఏర్పాటు చేయబడిన కచేరీలో, ఘంటసాల వారి గాత్రమాధుర్యానికి, పరిణతకు పరవశించిన శ్రీమదజ్జాడాదిభట్ల నారాయణదాసు గారు, వర్ధమాన గాయకుడైన ఘంటసాలకు తమ తంబూరను బహూకరించేరు. సంగీతాభ్యాసం ఆ విధంగా పరిసమాప్తి చేసుకొని స్వగ్రామానికి తరలి వచ్చిన ఘంటసాల గారు, స్వయంగా సంగీత సాధన కొనసాగిస్తూ, సంగీత పాఠాలు చెబుతూ, అప్పుడప్పుడు చిన్న నాటకాలు వేస్తూ, జీవనయాత్ర సాగించేరు.

ఇదిలాగుండగా, 1942 సంవత్సరంలో దేశవ్యాప్తంగా చేపట్టబడిన "క్విట్‌ఇండియా ఉద్యమం" ఘంటసాల గారిని ఎంతో ప్రభావితం చేసి, ఆయనలోని దేశభక్తిని ఇనుమడింప జేసింది. తత్కారణంగా అనేకమైన దేశభక్తి గీతాలను ప్రబోధాత్మకంగా ఆలపించి, ఉద్వేగపూరితులైన స్వరంతో దేశ ప్రజలను ఉత్తేజపరచేరు. తత్ఫలితంగా బ్రిటిష్‌పాలకులాయనను నిర్బంధించి 18 మాసముల కారాగార శిక్ష విధించేరు. తదనంతరం ఆయనకు సావిత్రీ దేవి గారితో వివాహమయ్యింది. ఈ వివాహ ధర్మమేమో గాని, ఘంటసాలగారికి కొంతమంది ప్రముఖులైన పలుకుబడిగల వ్యక్తులతో పరిచయాలు, పలకరింపులు పెరిగేయి. అటువంటివారిలో ముఖ్యులు, అలనాటి సినీ గేయ రచయిత శ్రీ సముద్రాల రాఘవాచార్యులవారు. ఆయన అనునయం, ఆదేశాల మేరకు, సినీ నేపథ్యగాయకునిగా తన అదృష్టాన్ని పరీక్షించుకోవడానికి మద్రాసుకు మకాం మార్చేరు ఘంటసాల వారు.కాని ప్రారంభదశలో తానెంచుకొన్న దిశలో, గాన విశారదునికి ప్రథమ కష్టాలు, బాలారిష్టాలు, ఎదురుదెబ్బలు, చులకన చూపులు తప్ప లేదు. అస్సలు ఆయన కంఠం దూరశ్రవణ యంత్రానికి, రికార్డింగునకు పనికిరాదని, సరిపడదని, నిర్ధారించి వేశారు ఒక ప్రముఖ గ్రామఫోను కంపెనీ వారు.

అటువంటి తిరస్కారంలో, తిరోగమన తరుణంలో, మద్రాసు ఆకాశవాణి కేంద్రం వారు, ఆయన గాత్ర సౌలభ్యాన్నీ, పాండిత్యాన్నీ ఆదరించి, వారి కేంద్రం ద్వారా శాస్త్రీయ, లలిత గీతాలను పాడడానికి అవకాశం కల్పించేరు. ఈ సదుపాయం కలిగించడానికి ముఖ్య కారకులు శ్రీ బాలాంత్రపు రజనీకాంత రావుగారు. ఈ విధంగా ఘంటసాల గారు గాయకునిగా అనేకమంది సంగీత ప్రియుల దృష్టికి రావడం ప్రారంభమయ్యింది. ఘంటసాల గారు ఈ విధంగా పదిమందికి గానామృతాన్ని పంచుతూ, గాయకునిగా ప్రజాదరణ పొందుతున్న తరుణంలో, మొదటిలో ఆయన లోని ప్రతిభని గుర్తించని గ్రామఫోను కంపెనీ వారే ఆయనను ప్రాధేయ పడి, ఆయన చేత పాడించుకొని, అనేక గ్రామఫోను రికార్డులను ముద్రించి, అమ్మకాలు చేసి లాభాలను ఆర్జించేరు "నవ్విన వూళ్ళే పట్నాలయ్యేయన్నా.." అన్న నానుడిని నిజం చేస్తూ. ఆయన ఆలపించిన గీతాలు మందార మకరందాలు అని వేనోళ్ళ పొగడబడి, వారి కీర్తి ప్రతిష్ఠలను ఇనుమడింపజేసేయి.

1945 వ సంవత్సరములో నిర్మించబడిన "స్వర్గ సీమ" చలన చిత్రంతో ఘంటసాల గారి సినీ జీవితానికి దశ తిరిగింది. కంఠంలో నూతనత్వం, భాషా పటుత్వం, ఉచ్ఛారణలో జవసత్వాలు సంతరించుకొన్న సినీ నేపథ్య గాయకునిగా ఆయన నిలద్రొక్కుకోవడం ప్రారంభమయ్యింది. తదాదిగా నిత్య నిరంతర నూతనాన్వేషి అయిన ఘంటసాల వారు సినీ నేపథ్య గాయకునిగా, సంగీత ప్రయోక్తగానే సరిపెట్టుకోక, వివిధ రకములైన లలిత, శాస్త్రీయ, జానపద గీతాలకు చక్కని బాణీలను కట్టి, పాడి, రికార్డుల రూపంలో మనకందించి, మనందరికీ నేటికి కూడా విని ఆనందించే భాగ్యం కలిగించారు. వివిధ రికార్డులలో నిండి, నిబిడీకృతమైన వారి గాత్ర మాధుర్యం "న భూతో న భవిష్యతి" అంటే అతిశయోక్తి కానే కాదు. ఆయన ఆలపించిన ప్రతి పద్యం, ప్రతి పాటా భావగర్భితంగా, నవరస స్ఫోరకంగా, గుండె

లోతులలోనుండి జాలువారే వేదన, ఆవేదనా -ప్రతిబింబించేలా, పది కాలాలు పలువురి గుండెల్లో ప్రతిధ్వనించేలా భాసిల్లడం నిర్వివాదాంశం.

ఆయన నలుగురికీ తెలిసిన రాగాలలో స్వర పరచి పాడిన పాటలు, పద్యాలు అసమానమైన మధురిమ, మృదుత్వం, లాలిత్యం పొదగబడి, పండిత పామర జన రంజకాలయ్యేయి. పద్యం పాడడంలో ప్రముఖంగా తనదైన ప్రత్యేకమైన బాణీని, శ్రేణిని సమకూర్చిన స్రష్ట ఘంటసాల. పాడిన ప్రతి పాటలోనూ వారి భావోద్వేగం కట్టలు త్రెంచుకొని ప్రవహిస్తూ ఉంటుంది. ఆయన ఎన్నో వైరుధ్యమైన పాటలు, పద్యాలు పాడారు. వీటిలో భావగీతాలు, శృంగార గీతాలు, జానపద గీతాలు, హాస్య గీతాలు, భక్తి గీతాలు, దేశభక్తి గీతాలు, వేదనా భరిత గీతాలు, వేదాంత గీతాలు, యుగళగీతాలు.. ఇంకా ఎన్నో, ఎన్నెన్నో. ఈ గీతాలన్నిటిలో జాలువారే ఘంటసాల వారు ప్రదర్శించిన భావ మాధుర్యం, పద లాలిత్యం, సరస సాహిత్య స్వర సమ్మేళనమే శ్రోతలను నాటికీ, నేటికీ మంత్ర ముగ్ధులని చేస్తుంది. తెలుగు జాతి అదృష్టమేమో గానీ, ఈ గంధర్వ గాయకుని జీవిత కాలం లోనే, ఘనతకెక్కిన సాంఘిక, జానపద, పౌరాణిక, హాస్య చిత్రాలు నిర్మించబడడం, వాటిలో ఘంటసాల గారు నేపథ్య గానం చేయడం, చాలా చిత్రాలకు తామే స్వీయ సంగీత దర్శకత్వ బాధ్యతను చేపట్టడం జరిగి, ఆయా చిత్రాలను మరపురాని సంగీత కళాఖండాలుగా మలచడం జరిగింది.

ఘంటసాల గారు స్వయంగా ప్రథమ శ్రేణి గాయకుడు, సంగీత దర్శకుడు అయినప్పటికీ, ఇతర సంగీత దర్శకుల సారథ్యంలో పాడినప్పుడు, శిష్యుడై, వారి ఆదేశాలమేరకు పాడేవారట. ఆయన నిగర్వి గనుకనే ఇట్టిది సాధ్యం. ప్రముఖ సినీ సంగీత దర్శకులైన స్వర్గీయ పెండ్యాల నాగేశ్వర రావు గారికి ఘంటసాల గారి వ్యక్తిత్వమన్నా, సంగీతమన్నా, ప్రియాతిప్రియం. పెండ్యాల గారు పేర్కొన్నట్లు, ఘంటసాల గారి గాత్రం మంద్ర, మధ్యమ, తార అనబడే మూడు స్థాయిలలోనూ సునాయాసంగా, సునాదభరితంగా పలుకుతుంది. ఇది అపురూపమైన, భగవద్దత్తమైన కానుక అని వారి అభిప్రాయం. ఈ విషయంలో వీరితో ఏకీభవించని సంగీత ప్రియులుండరని నా విశ్వాసం.

మన దురదృష్టమేమో గానీ, ఈ అమర, మధుర, మనోజ్ఞ గాయక శిఖామణి జీవితకాలం 52 సంవత్సరాలు మాత్రమే. తన 28 సంవత్సరముల సినీ సంగీత జైత్ర యాత్రలో ఘంటసాల గారు తెలుగు, తమిళ, కన్నడ, సింహళ భాషలలో 9000 పై చిలుకు పాటలు పాడేరు. 103 చలన చిత్రాలకు సంగీత సారథ్యం వహించేరు. వారిచే ఆలపించబడిన పుష్ప విలాపం, కుంతీకుమారి, అద్వైత మూర్తి, సాంధ్యశ్రీ, ఆంధ్ర జాతి పద్యములు విని, ఆనందించి పరవశించని తెలుగు వారుండరని అనుకొంటాను. ఈ గాన కళాప్రపూర్ణునికి వాటంతటవే వచ్చిన సన్మానాలూ, సత్కారాలూ కోకొల్లలు. భారత దేశ ప్రభుత్వము వారు 1970 వ సంవత్సరములో పద్మశ్రీ బిరుదును ప్రదానం చేశారు. 1971 వ సంవత్సరములో ఘంటసాల వారు న్యూ యార్కు తెలుగు సాహిత్య సాంస్కృతిక సంఘం వారి ఆహ్వానం మేరకు, తమ బృందంతో అమెరికాకు విచ్చేసి, తన గాన మాధుర్యంతో ప్రవాసాంధ్ర హృదయాలను పరిమళింప జేశారు. ఈ గంధర్వ గాయకుడు ఇహలోకంలో జీవించింది అతి తక్కువ కాలమైనా తన అరుదైన గాత్ర మాధుర్యంతో అశేష ఆంధ్ర, ఆంధ్రేతర శ్రోతలను మైమరపించి, రసజ్ఞుల హృదయాంతరాళాలలో నాటికీ, నేటికీ అమరగాయకుడై శాశ్వతంగా నిలిచాడు. వారి పాటలు విని తన్మయత్వం చెందిన వేళల్లో ఆ దివి నుండి భువికి దిగిన తుంబుర–నారద స్వరూపమే మన ఘంటసాల అనిపిస్తూంటుంది.

ఘంటసాల జీవిత పరమావధిని పరిపూర్ణముగా ఎరిగిన వేదాంతి కాబట్టే, తన జీవన చరమాంకములో, అనారోగ్యంతో బాధ పడుతున్నా లెక్క చేయక, చరిత్రలో చిరస్థాయిగా నిలిచే "భగవద్గీత" పారాయణ చేసి ధన్యులైనారు. వారి భగవద్గీతాలాపం వింటూంటే, అంత క్లిష్టమైన శ్లోకాలను, ఇంత పండిత పామర సుబోధకంగా ఎలా గానం చేశారా అనిపిస్తుంది. నా మట్టుకు నాకు BhagavadgIta made easy by Ghantasala అని అనిపిస్తూ ఉంటుంది. ఆ అమర గాయకునికివే నా నమోవాకములు.

తత్త్వమసి

- ఉదయ భాస్కర్ నందివాడ

శూన్యానికి గుచ్చుకుంటున్న గాజుకళ్ళ చూపుల్లోనూ
ఆసుపత్రి గవుల్లోంచి వేలాడుతున్న కట్టెముక్కల్లోనూ
జీవాన్ని చూడాలా, మరణాన్ని చూడాలా, లేక
చావు బతుకుల మధ్య యుద్ధాన్ని చూడాలా?
టెరీ షైవో, నన్ను క్షమించు
నా కళ్ళకివేవీ కనబడడంలేదు
నీ బతుకు యంత్రం
కొన్ని భయంకర కుతంత్రాలకి హేతువవడమే
కనబడుతోంది
విశ్వానికి అమిత్రుడు నిన్న ఆదివారప్పూట
ప్రపంచాన్ని నిద్రలేపి ప్రతిజ్ఞ చేశాడు
త్రిశంకుడికి చెల్లెలుగా నీకు పునర్జన్మ నిచ్చాడు
బతుకు టెరీ,
నీ గాజుకళ్ళ దీపాలు వెలిగించుకో
జీవించే హక్కు కలకాలం వర్ధిల్లేలా
నీ కడుపులోకి చొచ్చుకుపోతున్న
గాజు గొట్టాల జన్మ తరించేలా
ఎండిన నీ రెక్కలకి
బతుకు కంకణం కట్టుకో
అవున్లే,
బతుకుతానన్న క్రిస్టఫర్‌రీవ్ ని
బతకనివ్వని సమాజంలో
బతకనన్న నిన్ను
బలవంతంగానైనా
బతికించడమే న్యాయం
జన్యు కణాల యే అసంకల్పిత కలయికలో
మొదలయ్యిందో
ఈ జీవం
అవయవాల చలన శక్తిగా,
ఆలోచనల జ్వలన శక్తిగా,
అయిన వాళ్ళ కంటి చెమ్మగా,
ఆత్మీయుల గుండె తీపిగా,
ఎప్పుడు రూపాంతరం చెందిందో
ఈ ప్రాణం
నీ ప్రాణన్నిలా నిరర్థకంగానైనా
కొనసాగనివ్వడమే ధర్మం
ఎన్ని కలలు వమ్మైనా
వచ్చే ఎన్నికలదాక
నిన్నలా ఆసుపత్రి మంచానికి
అతికించడమే సమాజానికి శ్రేయస్కరం

ఆకారం దాల్చకముందే
అవతారం మొదలయ్యిందని
ఒప్పుకుంటే
చలన శక్తి నశించినా
జీవాత్మ చావనట్లే కదా!
కనురెప్ప మూయ్యాలన్నా
లఘుశంక తీర్చాలన్నా
నీ చేతుల్లో లేకపోవచ్చు టెరీ,
కానీ,
ఆది పాపమూ నీదే
తుది పయనమూ నీదే
Last Judgement మాత్రం
వాడెవడో పరమాత్ముడు
చక్రమడ్డేసి మరీ
తీర్పు చెబుతానంటున్నాడు
నీకు తెలీదేమో కానీ,
జీవితమే కాదు, మరణమూ నీ చేతుల్లో లేదు
మరణించే హక్కుని వేడుకుంటున్న నువ్వు
జీవించే హక్కుకి ప్రతీకగా మారడంలో
ఉన్న ఐరనీ నీకు తెలియకపోవడమన్న
ఆకరి అదృష్టాన్ని గుదిబండగా చేసుకుని
నియంత్రణలో లేని నీ భుజాలమీద
జీవితాంతం మోస్తూ
సిసిఫస్‌లా
బతుకు టెరీ, బతుకు
బతుకు, బతుకు, బతుకు
చచ్చినట్లు బతుకు
చచ్చినా సరే, బతికే తీరు..

నా నుడి

- లత గొబ్బూరు

మనం నిత్య జీవితంలో ఎన్నో సామెతలను, నానుడులను, పొడుపుకథలను, నీతి పద్యాలను, శాస్త్రాలను, శతకాలను, సరసపు చమత్కారాలను, విరసపు రుసరుసలను, చాటువులను, ఎన్నో పదాలను, వాక్యాలను మన మాటలలో అవలీలగా ప్రయోగించడం చూస్తూ, చేస్తూ ఉంటాము. కానీ ఆ మాటలవెనుక అసలు మర్మం, ఆ ప్రయోగాల వెనుక అర్థం, వాటి విలువ చాలామందికి తెలియదు. ఈ విధమైన భాషాప్రయోగాలకి చదువుకొన్నవారని, చదువులేనివారని మినహాయింపులు లేవు. ఇలా తెలిసీ తెలియని ప్రమాణాలతో వాడే భాషా ప్రయోగాలు ఈనాటివి కావు. నాగరికత అంతగా అభివృద్ధిచెందని, ప్రాచీన, పురాణాల కాలంలోనే ఎంతో శాస్త్రీయంగా ప్రతిదీ సులభతరంగా, గొప్ప ప్రమాణాలతో చిరకాలం మనిషికి ఉపయోగపడేలా తీర్చిదిద్దారు శాస్త్రకారులు. మనిషి అన్నవాడు ఎలా వుండాలి?, సభ్య సమాజంలో ఎలా మసలుకోవాలి? ఎటువంటి నడవడికను అలవరచుకోవాలి? ఏ పద్ధతులు పాటించాలి? ఏవి పాటించకూడదు? ఆచార వ్యవహారాలు, మరెన్నో విధివిధానాలు, అనుబంధ బాంధవ్యాలు, కట్టు బొట్టు, మంచి, చెడు వంటి అనేకానేక విలువైన విషయాలు కనుమరుగు కాకూడదని, తరతరాల వారు గుర్తించి ఆచరించి తమ మనుగడని సులభతరం చేసుకొనే విధంగా ఇటువంటి విషయాలనెన్నిటినో భాషాపరంగా నిక్షిప్తం చేశారు మన పూర్వీకులు.

"సర్వేంద్రియాణాం నయనం ప్రధానం", "ఆరోగ్యమే మహాభాగ్యం", "బాలానాం రోదనం బలం", "విద్యాధనం సర్వధన ప్రధానం", "కృషితో నాస్తి దుర్భిక్షం", "ధనమూలమిదం జగత్, ... ఇలా ఎన్నెన్నో చాలా సులభార్థముతో కూడుకొన్నవై, పండిత పామర భేదం లేకుండా చిరకాలం నిలిచిపోయేవెన్నో విషయాలు తెలియజెప్పారు.

నిజానికి " సర్వేంద్రియాణాం నయనం ప్రధానం" అని ఆ ఒక్క వాక్యం ప్రచారంలోనికి వచ్చినా, కంటితో బాటు మరికొన్ని విషయాలు కూడా ప్రధానమని ఉపమానాలంకారంలో వర్ణిస్తూ శాస్త్రకారులు ఏకంగా ఓ శ్లోకమే చెప్పారు.

సర్వస్య గాత్రస్య శిరః ప్రధానం
సర్వేంద్రియాణాం నయనం ప్రధానం
షణ్ణాం రసానాం లవణం ప్రధానం
భవేన్నదీనముదకం ప్రధానం

అంటే శరీరమంతటికీ శిరస్సు, పంచేంద్రియాలలో కన్ను, ఆరు రుచులలో ఉప్పూ, అన్ని నదులలోనూ నీరే ప్రధానమని అర్థం. అలాగే "ధన మూలమిదం జగత్" కూడ ఆ ఒక్క వాక్యంతో ఆగిపోలేదు.

వేదమూలమిదం బ్రాహ్మ్యం
భార్యామూలమిదం గృహం
కృషిమూలమిదం ధాన్యం
ధన మూలమిదం జగత్.

ఇదీ అసలు పద్యం. అంటే బ్రాహ్మణత్వానికి వేదాలు, ఇంటికి ఇల్లాలు, పాడిపంటలకి (ధాన్యానికి) కృషి, లోక వ్యవహారాలన్నిటికీ ధనము చాలా ముఖ్యమని అర్థం. అలాగే కృషితో నాస్తి దుర్భిక్షం కూడా..

కృషితో నాస్తి దుర్భిక్షం
జపతో నాస్తి పాతకం
మౌనేన కలహో నాస్తి
నాస్తి జాగరతో భయం

అంటే కష్టపడుట వలన కరువు కాటకాలు, జపతపాల వలన పాపాలు, మౌనం వహించటం వలన కలహాలు, జాగరూకతతో వుండడం వలన భయాలు ఉండవని భావము. అలాగే "మాట వాన వచ్చు మన్నన ధరలోన, మాట వలన వచ్చు పోటు గూడ.." అన్నాడో మహానుభావుడు. మనం మాట్లాడే మాటలే మనకి మిత్రులని, శత్రువులని కూడా తెచ్చిపెడతాయి. అందుకే ఎప్పటికీ మంచి మాటలాడడమే శ్రేయస్కరమని చెబుతూ..

జిహ్వాగ్రే వర్తతే లక్ష్మీ
జిహ్వాగ్రే మిత్ర బాంధవాః
జిహ్వాగ్రే బంధనప్రాప్తి
జిహ్వాగ్రే మరణం ధ్రువం

అన్నారు. లక్ష్మీ దేవి నాల్క పైనే ఉంటుందని, బంధు మిత్ర ప్రాప్తి కూడా జిహ్వాగ్రమునందే యుండునని, బంధాలు, అనుబంధాలు నాల్క చివరనే యున్నవని, చివరికి మన మరణం కూడ నాల్క కొసలనే యుండునని భావం. దీనికంతటికీ ముఖ్యోద్దేశ్యం మంచి మాటలాడిన మంచి కలుగునని, తెలిసి తెలిసీ చెడుగా మాటలాడరాదనీను. అలాగే మన పెద్ద వాళ్ళు తినే దగ్గర సిగ్గు పడరాదని అంటూ వుంటారు. అది అతి మామూలుగా చెప్పే విషయమైనప్పటికీ సిగ్గుపడరాని విషయాలనన్నిటినీ గుది గుచ్చి,

గీతే వాద్యే, తథా నృత్యే,
సంగ్రామే, రిపు సంకటే,
ఆహారే, వ్యవహారేచ,
త్యక్త లజ్జః సుఖీ భవేత్.

అంటే లలిత కళలలో ప్రసిద్ధమైన గాన, వాద్య, నృత్యాలలో, యుద్ధభూమిలో, శత్రువులతో చిక్కులు కలిగినప్పుడు, భోజనం చేసేటప్పుడు, వ్యాపార వ్యవహారాలు చూసేటప్పుడు, సిగ్గును విసర్జించిన వారికే సుఖము, జయము కలుగుతాయని అర్థం. పెద్ద వారికి ఆహార పానీయాలే బల వర్ధకాలయితే, పిల్లలకు మాత్రం "బాలానాం రోదనం బలం.." అన్నారిలా ..

పక్షీణాం బలమాకాశం
మత్స్యానాముదకం బలం
దుర్బలస్య బలం రాజా
బాలానాం రోదనం బలం..

పక్షులు ఎగిరేందుకు ఆకాశమే బలమని, చేపలు ఈదేందుకు నీళ్ళే బలమని, దుర్బలులకు రాజే బలమని, పిల్లలకు ఏడుపే బలమని అర్థం. అంతే కాకుండా మనమనుభవించే సుఖదుఃఖాలు, భోగభాగ్యాలు, మనం చేసే కర్మలను బట్టి, నేర్చుకొనే విద్యాబుద్ధులని బట్టి వుంటాయని కూడా చెప్పారు.

అభ్యాసానుసరీ విద్యా
బుద్ధిః కర్మానుసారిణీ
ఉద్యోగానుసరీ లక్ష్మీః
ఫలం భాగ్యానుసారిణీ

అంటే మనం నేర్చుకొనే విద్య అభ్యాసము వలన అధికమగునని, బుద్ధి మనం చేసే కర్మలననుసరించి వుండునని, ధనము మనం చేసే వృత్తిననుసరించి వుంటుందని, వీటన్నిటి ఫలము మాత్రం మన అదృష్టాననుసరించి వుంటుందని అర్థం. ఎవరికైనా అదృష్టం ఒక్కసారే తలుపు తడుతుందని, దురదృష్టం మాత్రం తలుపు తెరచే వరకూ తడుతూనే వుంటుందని మన పెద్దలంటూంటారిందుకే కాబోలు. అలాగే మనం ఎవరైనా ఇంటికి వృద్ధులను గాని, చిన్న పిల్లలను గాని, జబ్బు చేసిన వారిని గాని చూడటానికి వెళ్ళినప్పుడు వుత్త చేతులతో వెళ్ళరాదని నియమం. అది అలవాటుగా వాడుకలోకి వచ్చినా, దానిని కూడా శాస్త్రబద్ధంగా ఇలా చెప్పారు.

అగ్నిహోత్రం, గృహం, క్షేత్రం,
గర్భిణీం వృద్ధ బాలకా
రిక్త హస్తేన నోపేయా
రాజానామ్ దైవతం గురుం..

అంటే అగ్నిహోత్రము అనగా యజ్ఞ యాగాదులు మొదలైనవి, ఎవరి ఇళ్ళకు గానీ, పుణ్యక్షేత్రాలు, ఆలయాలు దర్శించినప్పుడు గానీ, గర్భిణీ స్త్రీలను, ముసలి వారిని, పిల్లలను, రాజును, గురువును చూచుటకు వెళ్ళినప్పుడు గాని వట్టి చేతులతో పోరాదని, కనీసం పూలు, పండ్లు వంటివైనా తీసుకెళ్ళాలని భావం.

ఈనాటికీ ప్రతి చిన్న శుభాశుభ కార్యాలకి ముహూర్తాలకోసం బ్రాహ్మణులను సంప్రదిస్తూ ఉంటాము. వారేది చెప్పినా వేదంలా పాటిస్తూ, వారే ప్రత్యక్ష దైవమని, దైవాంశ సంభూతులని భావిస్తూ ఉంటాము. అలాంటి దైవత్వం వారికి వూరికే రాలేదు. సాక్షాత్తు భగవంతుడంతటి వాడు కూడ బ్రాహ్మణుని దైవంగా భావించాడుట, ఎందుకంటే,

దైవాధీనం జగత్సర్వం
మంత్రాధీనం తు దైవతం
తన్మంత్రం బ్రాహ్మణాధీనం
బ్రాహ్మణో మమ దైవతం. .

ఈ జగత్తు అంతా భగవంతుని అధీనంలో వుంటే, అలాంటి భగవంతుడు మంత్రాలకి కట్టుబడి వుంటాడట. ఆ మంత్రాలు బ్రాహణుని ఆధీనంలో ఉండుటచే, బ్రాహ్మణుడే దైవమని సాక్షాత్తూ ఆ భగవంతుడే అన్నాడట. దేవుడు వరమిచ్చినా, పూజారి వరమీయందే ఏ పనీ జరగదని కూడా అంటూంటారు. ఒక్క ఆంధ్ర దేశంలోనే కాక, ఇతర దేశాలలో కూడా బ్రాహ్మణునిపై ఆధారపడి వున్న మనవంటి ప్రవాసాంధ్రులు కూడ ఇది నిజమని నమ్మక తప్పదు.

దాతృత్వం, ప్రియ వక్తృతంవ్
ధీరత్వముచిత లజ్ఞతా
అభ్యాసేన నలభ్యంతే
చత్వారః సహజ గుణాః

దాన గుణాం, మంచిగా మాటాడడం, ధైర్యము, సమయాసమయముల ఇచక్షణా జ్ఞానము అను ఈ నాలుగు సహజ గుణాలు. జన్మతః పుట్టుకతోనే రావాలి గాని, ఒకరిని చూసి నేర్చుకొనేవి కావని పెద్దలు చెప్పారు. అందుకే కదా పుట్టుకతో వచ్చిన బుద్ధులు పుడకలతో కాని పోవని అంటూ ఉంటారు. అలాంటి బుద్ధులు మంచివైతే మనిషి సర్వత్రా పూజింప బడతాడు. కాకపోతే తన వరవ పరిమితమై మూర్ఖునిగా పరిగణింపబడతాదు.

స్వగృహే పూజ్యతే మూర్ఖః
స్వగ్రామే పూజ్యతే ప్రభుః
స్వదేశే పూజతే రాజా
విద్వాన్సర్వత్ర పూజ్యతే. .

మూర్ఖుడు తన ఇంటిలోను, ప్రభువు తన గ్రామంలోనూ, రాజు తన దేశంలోనూ మాత్రమే పూజింప బడతారు కానీ విద్వాంసుడు, ఎల్లెడలా పూజింపబడతాడని అర్థం. ఈ విద్యల వలననే కదా, ఈనాడు ప్రపంచమంతా ఒక వసుధైక కుటుంబంలా వర్ధిల్లుతోంది.

విద్య ఏదైనా సరే, తల్లి మొదటి గురువు, దైవం, మన పురాణేతిహాసాలు కూడా తల్లే ప్రత్యక్ష దైవమని చెప్పాయి. అలాంటి తల్లిని పూజించి గౌరవించటం మన ప్రప్రథమ కర్తవ్యం. అది ఎంతటి పుణ్యమో చెబుతూ. .

భూప్రదక్షిణ షట్కేన,
కాశీ యాత్రా యుతేన చ
సేతుస్నాన శతైర్యశ్చ
తత్ఫలం మాతృ వందనే. .

ఆరుసార్లు భూప్రదక్షిణములు చేసిననూ, పదివేలసార్లు కాశీ యాత్ర చేసిననూ, అనేకానేకమార్లు సముద్ర స్నానము చేసినను కలుగునంతటి పుణ్యం ఒక్క మాతృ వందనంతో లభిస్తుందని అర్థం. అంత పుణ్యం తలికి ప్రేమతో, భక్తితో నమస్కరించి సేవిస్తే కలుగుతుందట.

ఈ చిన్న మాట మనం ప్రత్యక్షముగా ఆచరించి, మన పిల్లలకి అందించి నేరిపించ గలిగితే రాసిన వారికీ, ఆచరించిన మనకు జన్మ ధన్యమైనట్లే కదా. మనమెంతటి ఉన్నత విద్యావంతులమైనా, ఒక్కొక్కసారి మన అదృష్టాన్నే నమ్ముకోవాలసి వస్తుందని, మన చేతిలో ఫలితాలనీ ఉండవనేది అక్షర సత్యం. ఎందుకంటే,

సముద్ర మథనే లాభే
హరిర్లక్ష్మీం, హరోర్విషం,
భాగ్యం ఫలతి సర్వత్ర
న విద్యా నచ పౌరుషం. .

అమృతం కొరకు పాల సంద్రాన్ని మధిస్తే, శ్రీమహావిష్ణువుకు లక్ష్మీ దేవి, సదాశివునికి విషమూ దొరికాయట. కాబట్టి, ఎవరికి ఏది లభించాలో అది వారి వారి కర్మ ఫలానుసారమైన అదృష్టమే కానీ, విద్యా విశేషాలు, పౌరుషాలు ప్రదర్శించటం వల్ల మాత్రమే ఒరగదట. ఇది ఎవరూ కాదనలేని జీవిత సత్యం. అంతే కాదు, సంపదలు శాశ్వతం కాదని, ఎలా వస్తాయో, ఎలా పోతాయో ఎవరూ చెప్పలేరని కూడా తెలిపారు పెద్దలు.

ఆజగామ యదా లక్ష్మీ
నారికేళా ఫలాం భువత్
నిర్జగామ యదా లక్ష్మీ
గజ భుక్త కపిత్థవత్.

సంపద వచ్చినప్పుడు కొబ్బరికాయలోకి నీరు వచ్చినట్లు కనపడకుండా వచ్చి చేరుతుందట, అలాగే పోయినప్పుడు కరిమ్రింగిన వెలగపండులా కనపడకుండా పోతుందట. ఇటువంటి అస్థిరమైన సంపదను పొందటం కంటే, స్థిరమైన కీర్తి ప్రతిష్ఠలు పొందడమే మేలని చెప్పారు.

అస్థిరం జీవనం లోకే
అస్థిరం యౌవనం, ధనం,
అస్థిరం దార పుత్రాది
ధర్మః కీర్తి ద్వయం స్థిరం. .

జీవితం, యౌవనం, ధనం, భార్యా బిడ్డలూ ఇవేవీ శాశ్వతం కావని, ఒక్క కీర్తి ప్రతిష్ఠలు, దయాధర్మాలే శాశ్వతమని అర్థం. ఇలాంటి సుస్థిరమైన జీవితం సాగించాలన్నా, శాశ్వతకీర్తి సంపాదించాలన్నా, మనిషికి చింత అనేది ఉండకూడదు. ఎక్కడ చింత ఉంటుందో అక్కడే అశాంతి మొదలై మన జీవితాల్ని దహించి వేస్తుంది.

చితా చింతా ద్వయోర్మధ్యే
చింతా నామ గరీయసీ
చితా దహతి నిర్జీవం
చింతా ప్రాణయుతం వపుః

చితి అంటే నిర్జీవాన్ని కాల్చేది, చింత అంటే విచారము, దేనికోసమో వెంపర్లాట. చితి, చింతలలో చింతయే గొప్పదట, ఎందుకంటే చితి ప్రాణం లేని దేహాన్ని మాత్రమే కాల్చ గలదు కానీ చింత బ్రతికి వుండగానే దహించి వేస్తుందిట. నిరంతరం దేనికోసమో చింతించే వారికి సుఖం లేదని ఎంతచక్కగా చెప్పారో కదా.

ఇవన్నీ నిజంగా తరతరాలకి పనికివచ్చే అక్షర సత్యాలు. కాలక్రమేణా వాటి యదార్థ రూపాలు మారుతున్నా, వాటి విలువ మాత్రం అనంతం. ఇలాంటివే కాదు, ఇంకా ఎంతో చిన్న చిన్న పదాలతో, ఎన్నెన్నో గొప్ప జీవితార్థాలు, మరెన్నో ఆరోగ్యానందసూత్రాలు కూడా చెప్పారు.

ఆటపాటల చిన్ననాటనే, "కాళ్ళా గజ్జా, కంకాళమ్మా, వేగుచుక్కా, వెలగపండూ" అన్నా, "చెమ్మ చెక్కా, చారెడేసి మొగ్గా" అని ఆడినా, "చిట్టి పొట్టి మిర్యాలు, అట్లతద్ది ఆరట్లు-ముద్ద పప్పూ మూడట్లు" అని పాడినా వాటిలో ఎన్నో ఆరోగ్యసూత్రాలు దాగి వునాయి. అలాగే ఋతు, ఋతువుకూ రుచులు మార్చుతూ వచ్చే మన పండుగలు, పద్ధతుల పరమార్థం కూడా ఆయురారోగ్యైశ్వర్యానందాలను పెంపొందించటమే.

తరాలు మారినా, అంతరాలు మారినా, మనిషి మనుగడకు మార్గ నిర్దేశం చేసే ఈ నీతి సూత్రాలు చిరకాలం వర్ధిల్లుతూనే వుంటాయి. ఇవన్నీ పట్టుకొని, పాటించి, పాకులాడేవారికే అన్ని పద్ధతులూ. అలా కాక ఏటికెదురీదితే, నష్టపోయేది మనిషే అని అనుభవజ్ఞుల ఉవాచ.

ఈనాడు ఇది మోదము సరి
మరునాడు మరొకటని మరి మరి
మార్చి మార్చి తిరుగువారికి
సుఖమెన్ని జన్మలకైన సున్న హరీ!

అంతే కదా మరి. అలా కాక, అన్ని సూత్రాలు, శాస్త్రాలు మానవాళి మంచి మనుగడ కొరకే అని అనుకొని, అంతో, ఇంతో, ఏ కొంతోసైనా పాటించే వారికి అలదేవేంద్రుడేని పరాభవమొనర్పనేరడు ఒకింతన్.

ఎందరో మహానుభావులు! అందరికీ శతకోటి వందనములు!!

పలివెల శ్రీ ఉమా కొప్పు లింగేశ్వర స్వామి క్షేత్ర గాథ

-

భారత దేశం కర్మ భూమి. ఎన్నో పుణ్య క్షేత్రాలకి పుట్టినిల్లు. కాశీ, ప్రయాగ, హృషీకేష్ హరిద్వార్ పూరి జగన్నథ్ తిరుపతి, కంచి ఇలా ఎన్నో, ఎన్నెన్నో పేరు గాంచిన, మహిమ గల పుణ్యక్షేత్రాలే కాకుండా, ఇంకా ఎన్నో పుణ్యక్షేత్రాలు పలు గ్రామాల్లో వెలసి, ఎంతో జనాదరణని పొంది, మహిమా స్వరూపాలుగా పేరుగాంచాయి. అటువంటి పుణ్యక్షేత్రాలలో, ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని తూర్పు గోదావరి జిల్లా, అమలాపురం వెళ్ళుదారి మధ్యలో కొత్తపేట తాలూకాలో "పల్వల పురం" గ్రామం లోని శైవ క్షేత్రం ఎంతో ప్రసిద్ధి గాంచింది. ఇక్కడి మూల విరాట్టు పరమ శివుడు. జటాఝూటధారియై, కొప్పులింగేశ్వరస్వామిగా ఆ చుట్టు ప్రక్కల ప్రాంతాలలో ఎంతో పేరుగాంచింది. ఈ క్షేత్ర దేవాలయం చూడటానికి ఎంతో నయనానందకరంగా చుట్టూ పచ్చటి పంట పొలాలు, కొబ్బరి తోటలతో, పిల్ల కాలువలతో ఎంతో ప్రశాంతంగా పలువురిని ఆకర్షిస్తూ ఉంటుంది.

ఇక్కడ పరమశివుడు కొప్పు లింగేశ్వర స్వామిగా వెలిసి వుండడానికో పూర్వ చరిత్ర ఉన్నది. పూర్వము అగస్త్య మహాముని కౌశికా నదీతీరమున గల ఈ పల్వల పుర దివ్యక్షేత్రమున కళ్యాణ పీఠముపైనున్న పార్వతీ పరమేశ్వరులను ప్రతిష్ఠించెను. నాటి నుండీ ఇది అగస్త్యేస్వర క్షేత్రమని ప్రసిద్ధి గాంచెను. ఇట్లుండ, ఈ అగస్త్యేస్వరుని, వెలనాటి వంశమునకు చెందిన యొక విప్రుడు నిష్ఠాగరిష్టుడై విశేష భక్తితో పూజించుచుండెను. పౌరులాతని వేశ్యాలోలతను సహింపజాలక, రాజ్యపాలకునికి ఫిర్యాదు చేసిరి. మహారాజా ఫిర్యాదులను వినియు నిర్లక్ష్యము చేసెను. కాని నానాటికి ఫిర్యాదులు హెచ్చుచుండుటచే ఒకానొక రోజున ఆకస్మికంగా పూజారిని పరీక్షింపనెంచి మహారాజు పల్వలపురమునకు వచ్చెను.

మహారాజు రాక విని రివాజు ప్రకారము నిర్మాల్య మాలికను రాజు గార్కి ప్రసాదముగా ఇచ్చుటకు గాను ఆలయములో మరియొక పూలమాల లేదు గదా యని గ్రహించి, తన వేశ్య కొప్పులో అంతకుముందే యుంచిన స్వామి పూలమాలను తీసి రహస్యముగా ఆలయములోనికి తెచ్చి, నిర్మాల్య మాలికగా రాజుగారికిచ్చెను. మహారాజు ఆనిర్మాల్య మాలికయందు నిగనిగలాడుచున్న పొడవైన కేశమును గాంచి శంకించి పూజారిని ప్రశ్నింపగా నాతడు "పరమశివుడు జటాఝూటధారి" గాన పూమాలికకు అగస్త్యేశ్వరుని కేశము చుట్టుకొని యుండెనని బదులు పలికెను, లింగమునకు జటాఝూటముండుటా అని రాజు ఆశ్చర్యపడి, అయినచో ఈశ్వరలింగమునకు కేశములు చూపమనెను. దానికి పూజారి నిర్మల హృదయుడై, ధైర్యమును బూని, మహారాజా, యిది మధ్యాహ్నిక సమయము, స్వామి వారికి అభిషేక పూజా విధులు నిర్వర్తించి, మహానివేదనమొనర్చి నాగాభరణాలు అలంకరించి యుంటిని రేపటి ఉదయం వరకూ అలంకరణాదులను తొలగించరాదు. మీరు ప్రాతఃకాలము వరకు యుండిన స్వామి జటాఝూటమును చూపగలననెను. మహారాజు దానికంగీకరించి జటాఝూటములు రేపు చూపనిచో నీకు శిరచ్ఛేదము తప్పదని పలికి ఆరేయి పల్వలపురమునందే విడిది చేసియుండెను.

- అంతట పూజారి తనకు శిరచ్ఛేదము తప్పదని యెంచి, అవసానకాలమున ఈశ్వరధ్యానమొనర్చినచో మోక్షము లభించునని యెంచి, ఆ రాత్రి యంతయు, శ్రీస్వామి గర్భాలయమునందే యుండి, స్వామీ.. నా తప్పును మన్నించి, ఇప్పటినుండి మీరు కొప్పును ధరించి యుండవలెను. అట్లు కానిచో నా శిరమునిటనే బాదుకొని మరణించెదనని పలికి వేడుకొని మూర్ఛిల్లెను. అంతట పరశివుడు పూజారి మొరనాలకించి లింగోద్భవకాలమున కొప్పును ధరించెను. అది గాంచి పూజారి ఆనందముతో యుక్కిరి బిక్కిరియై మహారాజావారికా కొప్పును చూపెను. "పరమేశ్వరుడు కొప్పును ధరించుట కేవలము పూజారి చేసిన కృత్రిమ చర్య" అని ప్రజలందరూ ఏకకంఠముతో పలుక ఆ మహారాజు "ఏదీ ఒక కేశమును పెకళించి తీసుకొని రమ్మని ఆజ్ఞాపింప, పూజారి అటులే చేసెను. రాజునకు శిరోజము మొదట రక్తము కనిపించెను. వెంటనే ఆతనికి నేత్ర అవరోధమయ్యెను. అప్పుడా మహారాజు పరమేశ్వరునికి అపరాధమయ్యెనని తలంచి, పరిపరివిధముల వేడుకొనగా, ముక్కంటి శాంతించి రాజునకు దృష్టిని ప్రసాదించెను.

మ. మరుకేమ్మదు వేశ్యకిచ్చిన భవన్మాలంటే పూజారిదా
నొరగన్భూపతికివ్వనందొన శిరోజంబున్న చర్చింపగా
ఒరః గన్వాఃడది స్వామిదేయని వంచింపన్వాని రక్షింపనీ
శిరమందన్వుడు కొప్పుదాల్చితటాయో శ్రీకొప్పులింగేశ్వరా!

అగస్త్యేశ్వరుడు తన పూజారి ప్రాణములను కాపాడుటకు గాను కొప్పును ధరించుట వలన నాటి నుండి శ్రీ ఉమా కొప్పేశ్వరస్వామి వారు అనెదరు. ఈక్షేత్రము చుట్టునూ అయిదు అంతర్వాహినీ నదులు ప్రవహించుచున్నవి. తూర్పున కౌశికీ నది, దక్షిణమున సాంఖ్యాయిని నది, పశ్చిమమున చంద్రభాగ నది మరియు ఉత్తరమున మాడవునది. వీటికి అంతర్వాహినిగా పల్వలము అను నది ప్రవహించుచుండుటచే దీనికి పల్వలపురమని పేరు వచ్చెను. కాలక్రమమున అదే పలివెలగా ప్రసిద్ధి చెందింది.

మ. కుతుకంబిప్పగ నాంధ్రదేశమున గోదావరీ తీర సం
స్థితమో రాజమహేంద్ర మయ్యమపురరుకిన్చెల్వొప్పుగా మోజున
ద్విపయకొన్చివసించు పల్వల పురీ ద్వ్యస్థలిన్భక్తవారం
చితమున్దీర్ఘ శిఖాకృతిన్వెలసితో శ్రీ కొప్పులింగేశ్వరా!!

ఈ ప్రత్యేక రచన "పలివెల" గ్రామమునుండి వచ్చిన ఆస్టిన్ నివాసి శ్రీమతి బలిజేపల్లి పూర్ణ, వారి స్నేహితురాలు శ్రీమతి లత గొబ్బూరుల సేకరణ, రచనా సహకారంతో ప్రచురితం – సం.

"పద్య" కవితా పితామహుడు - అన్నమయ్య

- రామ్ డొక్కా

అన్నమయ్య కీర్తనలంటే మనలో చాలా మందికి చాలా ఇష్టం. నాకు చాలా చాలా ఇష్టం. భక్తి రస తుష్టి, భావ పుష్టి, తాళ లయగతులతో స్వరపరచడానికి అనుకూలంగా ఉండేలా మాత్రా ఛందస్సులో వ్రాయ బడి వుండడమే గాదు, వీటిలోని మరో సాహిత్య విశేషమంటే, ఈ కీర్తనలలో చలా వరకూ పద్య లక్షణాలను, పోకడలను పుణికి పుచ్చుకొన్నాయి. అనమయ్య సంకీర్తనలు శ్రోతలను అంతలా ఆకట్టుకోవడానికీ, సాహితీ పరుల, గాయకుల గుండెలను హత్తుకు పోవడానికి ఇది ఒక ముఖ్య కారణం. అన్నమయ్య పద్యాలను పాటలుగా కట్టాడా? లేక పాటల వరుసలలోనే పద్యాలను ప్రవేశ పెట్టాడా అనిపిస్తుంది ఈ కీర్తనలను వింటుంటే. సాధారణంగా పద్య ప్రక్రియలో మాత్రమే కనిపించే యతి-ప్రాసలను, పల్లవుల నుండి, చరణాల వరకూ, గీతాలకు పొదిగినవాడు అన్నమయ్య. అన్నమయ్య విరచించిన తెలుగు కీర్తనలలోనే గాక, సంస్కృత గీతాల్లోనూ, శ్లోకాల్లోనూ, ఈ యతి-ప్రాస నియమాలనుల్లంఘించిన సంఘటనలు చాలా అరుదుగా కనిపిస్తాయి. అన్నమయ్య కర్ణాటక సంగీత త్రయం కంటే రెండు-మూడు వందల సంవత్సరాలకు ముందు వాడని చరిత్ర చెబుతోంది. అంటే పద్యాల ప్రభావం ఎక్కువగా వున్న కాలంలో రచించడం వల్లనో, తెలుగు ప్రాస-యతులపై సహజమైన మమకారం వల్లనో గానీ అన్నమయ్య గీతాలలో వీటి ప్రభావం చాలా ఎక్కువ.

ఆంధ్ర ప్రాచీన సాహిత్య చరిత్రను తరచి చూస్తే, 14వ శతాబ్దంలో కవిత్రయము, నన్నె చోడుడు, పాల్కురికి సోమన, నాచన సోమన, కేతన మున్నగువారు రాణించగా, ఆపై 15వ శతాబ్దిలో పోతన-శ్రీనాథుల సమకాలీనుడైన అన్నమయ్యపై పద్య-రచనా ప్రభావం ఎక్కువగా ఉండడంలో ఆశ్చర్యం లేదు. అంతే కాక అన్నమయ్య స్రీ అలమేలుమంగ వేంకటేశ్వర శతకంలో మంచి ఉత్పల చంపక మాలలు కూర్చాడు. అందుకే కాబోలు, అన్నమయ్య గీతాలలో చరణాలు పద్యాల వలె నాలుగు పాదాలతో పరుగులెత్తుతూ వుంటాయి. ఆయా పద సంకీర్తనలలో ప్రాస యతులే కాకుండా, మాత్రా నియమాలు కూడా నిబద్ధంగా పాటించబడడం విశేషం. సంగీతకర్తకి, ఎక్కువగా ఆలాపనలు, రాగవిశేషాలపై ఆధారపడవలసిన అవసరం లేకుండా స్వరరచన చేయడానికి ఇవి ఎంతో ఉపకరిస్తాయి, అంతే కాక సహజ సిద్ధమైన గతితో, ఒకే కీర్తనను పెక్కు రాగాలలో స్వరపరచడానికి సులభంగా వీలవుతుంది కూడా. అందుకే కొన్ని అన్నమయ కీర్తనలను వివిధ కళాకారులు, వేర్వేరు రాగాలలో గానం చేయడం వింటూంటాం. ఇది తగ్గిన వాగ్గేయకారుల కీర్తనల విషయంలో చాలా అరుదు. ఆ పై వచ్చిన ప్రబంధ యుగం లో (16వ శతాబ్దం) కృష్ణ దేవరాయల అష్ట దిగ్గజాలు, మొల్ల మొదలైన వారుద్భవించారు. అయితే, పాట, గీతం లేదా సంకీర్తన అనగానే సాహిత్య, సంగీత సౌరభాలు రెండూ ముఖ్యమ్కాబట్టి, ఆ పై వచ్చిన శతక-వాగ్గేయ కారుల యుగం (17-19 శతాబ్దాల కాలం) లో ముఖ్యులైన వారిని, వారి రచనలనూ కొంత స్పృశిద్దాం. కర్ణాటక సంగీతంలో త్రిమూర్తులైన త్యాగరాజ, శ్యామ శాస్త్రి, ముత్తుస్వామి దీక్షితార్లను, తెలుగు వాగ్గేయకారులైన క్షేత్రయ్య, భక్త రామదాసులను, సంస్కృత రచనలు చేసిన సదాశివ బ్రహ్మం, తమిళ సంస్కృత కృతి కర్త స్వాతి తిరునాళ్మొదలగు వార్ల గీతాలను అన్నమయ్య గీతాలతో సరిపోల్చి ఈ ప్రాస-యతుల నియమతులన చేయడం సాహిత్య పరంగా ఎంతో ఆసక్తికరమైన అంశం.

ముందుగా కొన్ని అన్నమయ్య సంకీర్తనలు

వినరో భాగ్యము విష్ణు కథ
వెను బల మిదివో విష్ణు కథ
-- వినరో- విష్ణు, వెను బల-విష్ణు
(సామాన్యయతి, ప్రాస)

చేరి యశోదకు శిశువితడు
ధారుణి బ్రహ్మకు తండ్రియు నితడు
-- చేరి-శిశు, ధారుణి-తండ్రి (సామాన్య యతి, ప్రాస)

అణు రేణు పరిపూర్ణమైన రూపము
అణిమాది సిరి అంజనాద్రి మీది రూపము
-- అణు-ఐన , అణిమ-అద్రి (అచ్చు యతి, క్లిష్ట ప్రాస)

వేడుకొందామా
వేడుకొందామా
వేంకట గిరి
వేంకటేశ్వరుని
-- వేడు-వేడు, వేంకట-వేంకట
(సామాన్య ప్రాస)

వేడుకొందామా వేంక టగిరి
వేంక టేశ్వరుని వేడు కొందామా
-- వేడు-వేంకట, వేంకట-వేడు (గొలుసు ప్రాస, యతి)
యెలమి కోరిన వరా లి చ్చే దేవుడేవాడు
అలమే ల్మంగ శ్రీవెంక టా ద్రి నాథుడే
-- ఎలమి-ఇచ్చే, అలమేల్-అద్రి
(అచ్చు యతి, మూడక్షరాల ప్రాస)

ఇంద రికి అభయంబు లి చ్చు చేయి
కందు వగు మంచి బం గా రు చేయి
-- ఇందరికి-ఇచ్చు కందువ-గారు
(సామాన్య యతి, సంపూర్ణాక్షర ప్రాస)

కలగంటి
కలగంటి
ఇప్పుడి టు కలగంటి ఎ ల్లలోకములకు
అప్పుడ గు తిరు వేంక టా ద్రీశుగంటి
అతి శయంబైన శే షా ద్రి శిఖరముగంటి
ప్రతి లేని గోపుర ప్ర భలుగంటి
శత కోటి సూర్యతే జ ములు వెలుగగగంటి
చతు రాస్యు పొడగంటి చ య్యన మేలుకొంటి
అరు దైన శంఖచ క్రా దులిరుగడగంటి
సరి లేని అభయ హ స్త ముసుకంటి
తిరు వేంకటాచలా ధి పుని చూడగగంటి
హరి గంటి, గురుగంటి, అం తట మేలుకంటి
-- ఇప్పు-ఎల్ల అప్ప-అద్రి
(అచ్చు యతి, ద్విత్వాక్షర ప్రాస)

ఏమని పొగడుదుమే ఇక నిను
ఆమని సొబగుల అలమేల్మంగ
-- ఏమని-ఇక ఆమని-అలమేలు
(అచ్చు యతి, మూడక్షరాల అనుప్రాస)

అదివో అల్లదివో శ్రీ హ రి వాసము
పదివే ల శేషుల ప డగల మయము
అదె వే ంకటాచల మ ఖిలోన్నతము
అదివో బ్రహ్మాదుల క పురూపము
అది వో నిత్య నివాస మ ఖిల మునులకు
అదె చూడుడదె మ్రొక్కు డా నందమయము
చెంగ ట నల్లదివో శే షాచలము
నింగి నున్న దేవతల ని జవాసము
ముంగి ట నల్లదివో మూ లనున్న ధనము
బంగా రు శిఖరాల బ హుబ్రహ్మమయము
కైవ ల్యపదము వేం క టనగమదివో
శ్రీ వేం కటపతికి సి రులైనది
భావిం ప సకల సం ప ద రూపమదివో
పావ నములకెల్ల పా వనమయము
-- అదివో-హరి పదివేల-పడగలు (సామాన్య యతి, మూడక్షరాల ప్రాస)

చెడ నీక బ్రతికించు సి ద్ధమంత్రమా, రోగా
లడచి రక్షించే ది వ్యౌ షధమా
బడి బాయక తిరిగే ప్రాణ బం ధుడా, మమ్ము
గడి యించినట్టి శ్రీ వేం క టనాథుడా,
కోరి మమ్ము నేలినట్టి కు లదైవమా, చాల
నేరి చి పెద్దలిచ్చిన ని ధానమా
గార వించి దప్పిదీర్చు కా లమేఘమా, మాకు
చేరు వ చిత్తములోని శ్రీ నివాసుడా,
పొడ గంటిమయ్యా మిమ్ము పు రుషోత్తమా, మమ్ము
ఎడ యకుమయ్యా కో నే టి రాయడా..
-- యతి, ప్రాసలు అంతటా

విన్న పాలు వినవలె విం తవింతలు
పన్న గపు దోమతెర పై కెత్తవేలయ్య

కంటి శుక్రవారము ఘ డియలేడింట
అంటి అలమేల్మంగ అం డనుండె స్వామిని

అల ర చంచలమైన ఆత్మలందుండ నీ
అ లవాటు చేసెనీ ఉయ్యాల
పలు మారు ఉచ్ఛ్వాస పవనమందుండ నీ భా వంబు
తెలిపెనీ ఉయ్యాల
పిడి కిట తలంబ్రాల పెం ్లడి కూతురు, కొంత

పెడ మరిలి నవ్వినీ పెం డ్లి కూతురు
పేరు గల జవరాలి పెండ్లి కూతురు, పెద్ద
పేరు ల ముత్యాలమెడ పెం డ్లి కూతురు
పేరం టాండ్ల నడిమి పెం డ్లి కూతురు, విభు
పేరు గుచ్చ సిగ్గుపడీ పెం డ్లి కూతురు

శోభ నమే శో భనమే
వైభ వముల పా వ నమూర్తికి
దేవ దానవుల ధీరతను ధా వతిపడి వార్ధితరువుగను
శ్రీవ నితామణి చెలగి పెండ్లాడిన శ్రీ వేంక్లటగిరి శ్రీనిధికీ

భావ యామి గో పా ల బాలమ్మన
సేవి తమ్తత్పదమ్ చి న్తయేహమ్సదా
ఘటి తటిత మేఖలా క చితమణి కన్డితా
పట లనిన తేన వి బ్రా జ మానమ్
కుటిల పద ఘటిత సం కు ల సిమ్జితేనథమ్
చటు ల నటనా సము జ్వ ల విలాసమ్
నిర తకర కలిత నవ ని తమ్బ్రహ్మాది
సుర నికర భావనా శ్లో భిత పదమ్
తిరు వేం కటాచల స్థి త మనుపమమ్హరిమ్
పర మ పురుషమ్గో పా ల బాలమ్
-- సంస కృత కీర్తన, ప్రాస, యతి

పర మ పురుష నిరు పమాన
సర ణు సరణు రే
యే యే యే యే ఇన్దిరా నిజమన్దిరా
కమ ల నాథ క మల నయన
కమల చరణు రే
అమిత సురముని నత్థూథప నాయక పరదాయక
చతుర మూరుతి చతుర బాహు శ్వన్థ చక్ర ధరా
అతి శ్వయ శ్వృఈ వేన్క టా ధిప అణ్చనా కృతి రణ్జనా
-- సంస కృత కీర్తన, ప్రాస, యతి, చాలా వరకూ

కొన్ని త్యాగరాజ కీర్తనలు

అల కలల్లలాడగ గని, ఆ రాణ్ముని ఎటు పొంగెనో,
చెలు వు మీరగను మారీచుని మదమణిచే వేళ..
-- *(పల్లవి లో యతి భేదం గుర్తించ దగినది)*

మూసి న ముత్యానికేలే మొ రగులు
ఆస ల చిత్తానికేలే అ లవోకలు
కందు లేని మోముకేలే క స్తురి
చిందు నీ కొప్పునకేలే సే మంతులు
మంద యానమునకేలే మ ట్టెల మొతలు
గంధ మేలే పై క మ్మని నీమేనికి
ముద్దు ముద్దు మాటలకేలే ము దములు నీ
అద్ద పు చెక్కులికేలే అ రవిరి
ఒద్ది క కూటమికేలే పూ ర్పులు నీకు
అద్ద మేలే తిరు వేంక టా ద్రీశుడుండె
డోలా యామ్హరే డో లాయామ్హరే
డోలా యామ్ డో లాయా
మీన కూర్మ వరాహ మృగపతి అవతార
దాన వారే గుణశౌరే ధ రణిధర మరుజనక
వామ న రామ రామ వ రకృష్ణ అవతార
శ్యామ శాన్గా రన్గ రన్ల సామ జవరద మురహరణ
దారు ణ బుద్ధ కలికి ద శ్వవిధ అవతార
సీర పాణే కోశ్వమాణే శ్రీ వేంకటగిరి కూటనిలయా
-- సంస కృత కీర్తన, యతి, ప్రాస, చాలా వరకూ

హరి యవతార మితడు అ న్నమయ్య
ఆర య గురుడితడు అ న్నమయ్య
వైకు న్థ నాథుని వద్ద వ డి పాడుచున్నవాడు
ఆకా రమై తాళ్ళపాక అ న్నమయ్య
ఆక సపు విష్ణు పదమందు ని త్య మై యున్న వాడు
ఆక డీకడ తాళ్ళపాక అ న్నమయ్య
ఈవ ల సమ్సార లీల ఇం దిరీశు తో నున్నవాడు
అవ రించి తాళ్ళపాక అ న్నమయ్య
భావిం ప శ్రీవేంకటేశు ప దములందె యున్నవాడు
హావ భవమై తాళ్ళపాక అ న్నమయ్య
-- తాళ్ళపాక చిన్నన్న కృతి
oooooooooooooooooooooooooooooooooooo

ముని కనుసైగ దెలిసి శివ, ధను వును విరిచే సమయ
మున త్యాగరాజ విను తుని మోమున రంజిల్లు

ఎందరో మహానుభావులు,
అందరీ కీ వందనములు
చందురు వర్ణుని అంద

చంద మును హృదయార
- విందము న జూచి బ్రహ్మా
నందమ నుభవించు వారలు..

ప్రేమము ప్పిరి గొన వేళ,
నామము దలుచు వారు
రామ భక్తుడైన త్యాగ రా జనుతుని నిజ దాసులైన
వారు..
-- (పల్లవి, అను పల్లవులలో మాత్రమే, అన్ని
చరణాలలో ప్రాస యతులు గనబడవు)

ప వమాన సుతుడు బట్టు పా దారవిందములకు
పంక జాక్షి నెలకొన్న యంక యుగమునకు
-- (ప్రాస లేదు, ప్రాస యతి ఉన్నది)

నీద యరాదా? నీ ద యరాదా?
కాద నె వారెవరూ, క ళ్యాణ రామా

కొన్ని రామదాస కృతులు

అడు గుదాటి కదలనియ్యను, నా
క భయమియ్యక నిన్ను విడువను
గడి య గడియకు తిరిగి తిరిగి
య డిగితిని వేసార వచ్చెను
గడు వు దప్పిన నేను నిక బహు
దుడు కు తనములు సేయుదును నిను..
రేపు మాపని జరిపితే నే నాపు జేసెడి వాడ గాను
ప్రాపు నీవని నమ్మి గొలిచిన
పాప ముల నెడబాపి దయతో
తేప తేపకు నీదు మోమిటు
చూప కుండిన నోర్వసుమ్మీ..
-- మూడు పాదాల చరణాలు, ప్రాసలు,
ప్రాసయతులతో, కాని పల్లవిలో ప్రాస లేదు

నారాయణ నారాయణ జయగోపాల హరే కృష్ణ
శ్రీ కౌస్తుభ మణిభూష శృంగార మృదు భాష
నం దవర కుమార న వనీత దధి చోర
క మనీయ శుభగాత్ర కం జాయదళ నేత్ర..
-- సంస్కృ త కీర్తన, మూడు పాదాల చరణం, ప్రాస
లేదు, చాలా వరకూ యతి మాత్రం కలదు

పలు కే బంగారమాయెనా పలు కే బంగారమాయెనా
నను బ్రోచే వాడని నా డే తెలియ,
ఇన వంశ తిలక ఇం త తామసమా?
అన్ని టికధికారి వని నేబొగడితి,
మన్నిం చితే నీదు మ హిమకు తక్కువా?
రామ రామరామ త్యాగ రా జ హృత్సదన
నామ ది తల్లడిల్లగ, న్యా యమా రామా?
-- (చాలా వరకూ ప్రాస యతులు పాటింపబడ్డాయి)

బంగ రు రంగు భు జంగు నిపై చె
లంగు చును మరక తాంగు డు మెఋఅపు తె
రంగున మెరయు తన యంగన తో బలు
కంగ జూచియు పొంగు చు సీతా -- పతికి
హారతీరే..
-- (చక్కటి అనుప్రాస, ప్రాసయతి)

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

పలు కే బంగారమాయె పిల చిన బలుకవేమి
కల లో నీనామస్మరణ మరువ చ క్క ని తండ్రి
రాతి నాతిగ జేసి, భూత లమందున ప్ర
ఖ్యాతి జెందితివని ప్రీతితో నమ్మితి తాండ్రి..
-- ఇందు చాలా వరకూ యతి, ప్రాసలు పాటింప
బడ్డాయి

కొన్ని శ్యామ శాస్త్రి కృతులు

బ్రోవ సమయమిదే దేవీ విను
దేవ రాజ సుతా పర దేవ తా అంబా
భావ జారి రాణి భ క్తపాలిని
భవా ని బృహదం బ నను
అంబు జదళనయనా విధు బింబ నిభాననా గజ
గమనా
అంబి కే పరాకు సేయ తగునా,
బింబా ధరీ గౌరీ కుందరదనా
అంబ రచర వినుతా, క దంబ వనప్రియా శ్రీ లలితా
కంబు గళా వరదానన నిరతా తుంబు రు నారదసుతా
సంగీతరదా
శ్యామ గిరితనయా కరధృతమణి వలయా
సోమ కలాధరి శివప్రియా,

శ్యామ కృష్ణ హృదయాంబుజ నిలయా..
-- ప్రాస యతులూ, ప్రాసలూ ఉన్నవి చాలా వరకూ

కొన్ని క్షేత్రయ్య పదములు

అమ్మా ఇటువంటి వాని కేమి సేయుదునే
కొమ్మ, మువ్వ గోపాలుని
గుణము చెప్పెద వినువమ్మా
సమ్మతించక నేనుంటే సారెకు నదలించి చూచి
కమ్మ విల్లు కేళిలోన కౌగిలించి కూడునమ్మా..
- చక్కటి యతి, ప్రాసలు పాటింపబడ్డాయి..

ప్రొద్దు పోదు నిదుర రాదు,
పోలతి నెడబాసినది మొదలు
తద్దయు పీపాపజాతి దైవము పగ సాధించెనమ్మ
అనలు కొనలు వారయినట్లు
మనసు మనసు నెనసి చాల
పెనలు గొన్న చెలి మన్ననలు
వినము నుతి సేయక..
- చక్కటి యతి, ప్రాసలు పాటింపబడ్డాయి..

కొన్ని సదాశివ బ్రహ్మేంద్ర రచనలు

పిబరే రామరసం రసనే
పిబరే రామరసం
దూరీ కృత పాతక సంసర్గం
పూరిత నానా విధ ఫలవర్గం..
జనన మరణ భయ శోక విదూరం
సకలశాస్త్ర నిగమాగమ సారం
- చాలా వరకూ ప్రాస, అరుదుగా యతి
పాటించబడిన సంస్కృత రచన

మానస సంచరరే బ్రహ్మణి
మానస సంచరరే
శ్రీ రమణీ కుచ దుర్గ విహారే
సేవకజన మందిర మందారే
- ప్రాస, యతుల ప్రస్తావన కన్నా భావ తరంగాలే
ఇక్కడ ముఖ్యం

కొన్ని స్వాతి తిరుణాళ్ కీర్తనలు

పాహి మాం శ్రీ వాగీశ్వరి
పాహి భువనేశ్వరి
దేహి తావక దయామయి భారతి దేహి
బోధ సుఖదాయికామిహ
మోహ భార తిమిర సఞ్చయామృత మూర్తి
మమలబోధ లోక విలసిత
మోహనీయ కటకాఙ్గద భూషిత ముగ్ధ గాత్రి
తుహినాంశువతంసిని
బాహులాలసిత పుస్తక జప వట
బన్ధురాభయపరే పరచిన్మయి
- చాలా వరకూ చక్కటి ప్రాస యతులు కల సంస్కృత
కీర్తన

జనని పాహి సదా జగదీశే దేవి సురహార వల్లభే
అనవద్య తర నవ హారాలంకృతే
వనజాయత లోచనే వాహినీ తటవాసే
శైలరాజ తనయే చణ్డముణ్డ నాశిని
శూల శోభిత కరే సుందర రూపే
- చాలా వరకూచక్కటి ప్రాస యతులు కల సంస్కృత
కీర్తన (చరణం)

ఈ విషయాలు తలచుకొంటూ, వచ్చే సారి అన్నమయ్య సంకీర్తనలను విన్నప్పుడు, సాహిత్య పరంగా వాటి విలువను మననం చేసుకొంటూ, అన్నమయ్య కీర్తనలను శ్రమకోడ్చి వెలికి తీసి, స్వరగతులను కూర్చిన మహామహులను తలచుకొంటూ, నేటికి అన్నమయ్య కీర్తనలకు ఆధునిక సంగీత ప్రపంచంలో సుస్థిరమైన స్థానం సంపాదించి పెట్టి, అందమైన ఆలాపనలతో, భావం ఉట్టిపడే లయ-గతులతో బాటుగా, యతి ప్రాసలు శోభిల్లేలా గానం చేసే సంగీత కారులనూ స్మరించుకొందాం. జానపద గీత వరుసలనూ, చిన్న చిన్న మాటలనూ పద్య గతిలో పెట్టి, పాటగా కట్టిన అన్నమయ్య కవితా కౌశల్యానికి ఒకటి కాదు, రెండు కాదు, కనీసం "ముప్పేరెండు వేల సార్లు" జోహారులర్పిద్దాం. తెలుగు సాహిత్య సంపదను నభూతో, నభవిష్యతి అన్న విధంగా పరిపుష్టం చేసి, సంగీత తిలకమద్దిన ఆ మహనీయుని తలచుకొని, ఆంధ్రులమై పుట్టినందుకు నిండుగా గర్విద్దాం.
.

Comparative book review:
The Dairies of Anne Frank and To Kill a Mockingbird

- *Vamsi Vishnubhotla*

A young Jewish girl fighting to survive the Nazis' reign of suffering and an even younger girl living a close to everyday life. Now, at first glace, you must think that these books must have absolutely nothing in common. But digging a bit deeper, you will notice many similarities. What on earth could they possibly have in common? Themes.

The Dairies of Anne Frank and To Kill A Mockingbird have important themes, one of which is racism. Racism is shown in The Dairies of Anne Frank by how the Nazis persecuted the Jews just because of their faith. Anne's family, Peter's family and Mr. Dussel all had to go into hiding to escape the Nazi concentration camps. In To Kill A Mockingbird, on the other hand, the racism was expressed towards African-Americans. In the case of Tom Robinson, he was found guilty for a crime he did not commit, mostly because of the color of his skin. In those days, African-Americans were subjected to so much racial torment and often considered lowest in the society. Both of these books show racism at its worst and much, much more.

As each story progresses, you begin to see the signs of maturity, understanding and adulthood grow among the kids. For example, in To Kill A Mockingbird, when Mrs. Dubose died, Jem suddenly began to look at the world with a new understanding. He began to put a lot more thought into things and became much more responsible. However, like most people, he never lost that childish quality that made him who he was. This was not much different from The Dairies of Anne Frank. Although it was not as sudden as Jem's, Anne's perspective of the world around her began to change. She realized how much evil was in the world and what it could do. She, too, started to become more mature. This is yet another theme that these books have in common. But this is not all there is.

The loss of innocence is another very important theme expressed through these books. It is shown in The Dairies of Anne Frank in multiple ways. One way would obviously be the death of many Jews and the other would be when Mr. Van Dann steals bread from the Annex stock. Although a victim, Mr. Van Dann became a thief as well. The loss of innocence is also shown in To Kill A Mockingbird. The death of Tom Robinson would be a good example. This incident relates to the phrase: " It's a sin to kill a mockingbird," which is repeated throughout the novel.

At first, I'm sure that you can tell that these two books are vary different, but now that we did a bit of digging, what do you say. They weren't very different after all. But either way, they're a great pair of books!

(Master Vamsi Vishnubhotla is 13 yr old Austinite, studying 8th Grade - Chisholm Trail Middle School, Round Rock. Vamsi enjoys reading books, drawing, playing video games & chess. He is a student of Carnatic vocal music, Mridangam & Tabla.)

India as a Literary Area - Unsolved Problems in Literary Trends

- Radha Krishna Budaraju, J of Institute of Asian Studies

"Modern Hindi may be considered as a hybrid of many literary dialects, though rated as a single literary language. In fact most of the dialects have literature earlier than Khariboli (Modern standard Hindi). Literature appeared in the 12th century in 'Awadhi', a dialect of Hindi. In the 'Maithili' dialect the writings of Vidyapati are known from the 16th century. In the 'Bhojpuri' dialect there has been literature since 15th century."

"The songs of Tansen of the 14th century and the bhajans of Mirabai of the 15th century are in 'Brijbhasa' a dialect of western Hindi. Rajasthani and Bihari, though listed as separate languages in the constitution, are now considered as western and eastern dialects of Hindi. The exact dating of Hindi literature is therefore a confusing problem, at least for non-Hindi speakers."

"Old Sindhi is said to have a classic Mahabharata in the 10th century which was translated into Arabic. But there has not been any recorded literature in this language till the 18th century. It is not clear why there is a gap of eight centuries."

"There is unwritten literature in many 'tribal' languages as ballads and heroic songs besides stories relating to Ramayana and Mahabharata. In most of them Ramayana is more popular. The most unfortunate thing is that most oral poetry in non-literary languages has not been recorded, documented and preserved since independence. There is some awareness of the importance of collecting and documenting 'folk literature' in recent times but the amount of work done so far is insignificant."

"In the 12th century, Telugu and Kannada shared the native poetry (Desi Kavita) movement under the influence of Vira Saiva school. Surprisingly, it was during the same period that the Telugu-Kannada common script got separated for reasons not yet known. While Prose writings abounded in Karnataka and Orissa, in Andhra which is geographically in-between, prose works did not appear until two centuries later."

"Thirteenth century Telugu and Kannada literatures witnessed a voilent urge of Vira Saiva poets who demanded that all writings should be in 'pure' language, devoid of long Sanskritic compounds. But they never managed to practice whatthey preached. It was left to the Jain poet Andayya to write a prose work in 'pure' Kannada with pun and paronomasia, a feature unknown both earlier and later. This argument did not concern Tamil where native feelings have always been dominant. A similar 'pure' Telugu movement cropped up once again through Ponniganti Telaganna's 'Yayati Caritra'. But the 'pure' langauge movements did not have any following worth the name in Andhra and Karnataka and the works never attained any literary respectability."

"The movement for 'pure Hindi' came about 4 centuries later (17th century) but was out of circulation soon after it appeared. Suddha Malayalam movement was to follow it a century later."

"A literary style called 'mani-pravala' with native vocabulary and Sanskrit words and phrases in case termination was very popular in Malayalam in the 13th century and in Telugu and Kannada in the 12th century. But it is not clear why such a practice is not attested in languages of the Indo-Aryan family. Malyalam of this period has many sandesa poems patterned after Kalidasa's Megha Sandesam. This form and content did not attract any other literature of either contemporary or later periods and the reasons for this are not very clear"

"Monotheism under the influence of Islam and Sufi literature appear to be the universal tendencies in North Indian literatures of the 14th century. Folk songs and prose commentaries appeared in Gujarati, lyrical poetry in Bihari (Maithili dialect), mangala kirtans in Bengali, Pattu and sandesa songs in Malayalam, abhang songs and oli kathavacan in Marathi, odes and/or tragic poetry in Kasmiribut in Oriya metrical prose writings beginning with letters in alphabetical order abounded and continued umabated for centuries. The lingusitic gymnastics started in Kannada and Telugu by the vira saiva school of writers a century ago got settled down only in Oriya but not in the langauges in which it started.Prose literature was not appreciated expect in Gujarati. The reason for the tragic feelings of the Kasmiris still eludes us."

"Mysticism and Sufism pervaded the Hindi-belt in the 15th century under the socio-religious movements of Kabir and Vidyapati and later through Purandara Dasa and Vemana etc in the South. One theory is that most of these writers who opposed ritual, who pleaded in favor of devotion to God and social equalities were all artisans and/or 'uneducated' people whose livelihood was effected by the rise of feudalism. Assamese and Kashmiri of the period produced one-act plays and

rupakas for the first time in Indian literature and Malyalam has epic prose works."

"In the 16th century, Punjabi was rich in biographies, Hindi in dasa sahiti, dingal and historical poems, Rajasthani in Bhajans, but Bengali produced Kacra diaries, a unique form of literature. The period was peaceful almost throughout the country in terms of political history, but this period produced only devotional and didactic literature."

"In the 17th century, Bengali has Larayi poems, Gujarati has didactic poetry, Marathi produced Powara war songs and Bakhal chronicles and Punjabi has heroic ballads and Jung Nama literature, reflecting the political turmoil of the period. Oriya literature of this time is unique in that it produced novels (in verse) dealing with the problems of the common man. Assamese was enriched by prose works, social histories and Aham Buranji literature while down South, most literary langauges passed through a period of inactivity."

"During the 18th century, Oriya literature was full of linguistic gymnastics as in Telugu. Malyalam and Marathi literatures produced dance-dramas, an innovation not shared by other languages. Bengalis and Telugus were busy demonstrating ex tempore versification almost taken to the level of a literary movement." "There are several unresolved issues in the literary trends of Indian languages. In Punjab, the arena where Mahabharata war was said to have been fought, there is not even an adaptation of the epic. Nor has this occurred in its borderstates of Kashmir, Gujarat, Rajasthan, and Bihar. That the North Indian languages have not given much importance to the epic stories till the 18th century only because of the adverse influence of Islam is not a tenable arguement. To believe that the three great epics became popular as a result of the counter-movement against Jainism and Budhism in the South and Islam in the North is equally unconvincing."

"Barring Marathi none of the Indian languages has popular literature celebrating Bhagavad Gita. Tulasi Ramayan in Hindi and Kampa Ramayanam in Tamil are very polular, but in Telugu, Oriya, Gujarati and Bengali Bhagavata is more popular, while the writings of Suradas and Mira are more popular in the western part of India."

"Perhaps owing to the socio-political upheavals, tragic ballads, odes andsongs are more popular than other literary forms in Kashmiri, Punjabi and Sindhi, but not so, for unknown reasons, in Rajasthani and Gujarati."

"Dramas appeared first in Marathi in the 13th century, in Oriya in the 14th century, and in Assamese and Kashmiri in the 15th. But in Bengal, which is geographically in-between Orissa and Assam, such literature appeared only in the 18th century. Short story was unknown except in Tamil until the 16th-17th century. None of the North Indian languages except Kashmiri has scientific literature before the 15th century."

"Prose literature appeared first in Kannada and Oriya in the 12th century but not until the 16th century in other languages. None of the Indo-Aryan languages have inscriptional literature. Ex tempore versification and improvisations are acclaimed as literatures only by Telugus, Bengalis and Oriyas, but not by others. Of all the literatures, why did Assamese and Maharashtrians have an eye and liking for historical records?"

"Non-Brahmin poets abounded only in Marathi and Tamil. What special social conditions prevailed in these areas for this to happen?"

"In a vast country such as ours, there must have been many revolts, rebellions etc. against the rulers that must have been recorded in folk lore and other popular forms of poetry, though not by 'history'. We have not collected, collated, translated and documented all that could be gathered through field studies. There are no social histories worth the name for any language group in India." "Even though linguistic fanaticism shows its ugly head now and then, and love for one's own language and literature (sometimes at the expense of other languages and literatures) is rampant, 'pure' language movements have not survived in any language, except perhaps in Tamil. Despite socio-political reasons, protests, linguistic animosities, Sanskritization is still unabated and the hard core of Indian society has more commonness than otherwise."

"During war and peace alike, different linguistic groups came into contact with each other, whether they are of literary or non-literary type. These contacts must have carved out a commonness between different linguistic groups which can be established by comparitive studies. Eventhough there is a recent trend in establishing chairs for comparitive literatures, much needs to be done in this area."

"The failure of the 3 language formula in the North coupled with the indifference of North Indian scholars to cultivate any South Indian languages and the reciprocal attitudes of South Indian scholars is resulting in an isolation that is neither good for one's own language and literature nor to the national spirit."

"A lot of field work needs to be done to collect folk-lore and the socio-economic history of the country must be reconstructed. Literary histories have to be studied in relation to socio-political and socio-economic conditions. While a comparitive study is made certain objectivity must be exercised. All that we have is not necessarily the best and the most ancient. Antiquity initself is not a virtue. Each language has a literature with its strong and weak points."

The following gives the centuries in which the first adaptations appeared in various languages

Language	Bharata	Ramayana	Bhagavata	Epics/ Puranas
Assamese	16	13	13	15
Oriya	14	14	16	14
Kannada	10	16	-	9
Kashmiri	-	17	17	16
Gujarati	-	14	14	-
Tamil	10	10	7	6
Telugu	11	12	14	12
Punjabi	-	17	17	-
Bihari	-	-	15	-
Bengali	15	14	13	-
Marathi	13	16	13	17
Malayalam	-	14	15	15
Rajasthani	-	-	16	-
Sindhi	10/11	-	-	-
Hindi	-	15 (Urdu)	15	-

The following are the times at which the earliest known literary works appeared in various Indian languages (other than Sanskrit, Prakrit and Pali)

Language	Date of first known Literary work	Date of first known Inscription
Tamil	4th century BC (1)	1st century
Kannada	9th century	5th century
Telugu	11th century (3)	2nd century
Malayalam	13th century	10th century
Tulu	17th century	
Hindi	8th century	
Assamese	10th century	
Bengali	10th century	
Sindhi	18th century	
Oriya	12th century	
Marathi	12th century	
Gujarati	12th century	
Bihari	12th century	
Kasmiri	13th century	
Punjabi	13th century	
Urdu	15th century	
Nepali	18th century	

Notes:

1. The oldest literature other than Sanskrit and Prakrit in the sub-continent.The earliest work is Tolkappiyam, which is a treatise on grammar.

2. Only the South Indian Languages have inscriptional literature that predate literary dialects.

3. The first known literary works in Telugu are Mahabharata of Nannaya and a mathematical treatise called Mallana Ganitam, which appeared almost simultaneously.

4. North Indian literatures did not produce scientific literature either as adaptations or as improvements of what was available in Sanskrit or prakrit.

Sri Budaraju Radhakrishna (1932), born in Vetapalem, Prakasam Dist., received his Ph.D. in 1965 for his dissertation on "A historical grammar of inscriptional Telugu" from the Andhra University. He worked as a lecturer in Telugu, Research Officer and Deputy Director in charge of the Telugu Academy. He has been a visiting professor of Hyderabad Central University and Principal of Eenadu School of Journalism. He conducted a socio-linguistic survey of Andhra Pradesh while working in Telugu Academy besides editing a series of monographs on Telugu dialects, two premiers each for GoonDii and Kooya languages and a couple of dictionaries. Important among his many publications are: a dialect of occupational terms related to house construction architecture, early Telugu inscriptions, Vyaavahaarika bhaashaa Vikaasam, Eenadu bhaashaa swaruupam, Eenadu Vyavahaara Kosam, Saahitii vyaasaalu and Bhashaa Saastra vyaasaalu, Journalijam – avagaahana-aacaraNa, mATala mUTalu, mATalU-mArpulU, telugu jAtIyAlu, mATala vADuka, vADuka mATalu etc.

Sri Radhakrishna's columns in Eenadu are very popular among linguists and literary enthusiasts for over two decades.

His sons Sreenivas and Seetharam live in Austin, TX,.with family and friends – Ed.